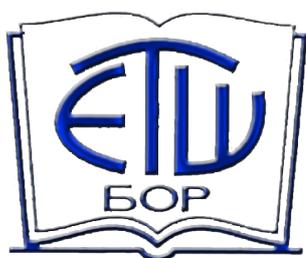

ЕКОНОМСКО - ТРГОВИНСКА ШКОЛА БОР

**ШКОЛСКИ ПРОГРАМ
2018. - 2022.**

Садржај

Увод	3
Полазне основе рада.....	3
Циљеви школског програма	4
Назив врста и трајање свих програма образовања и васпитања	6
Програм допунске, додатне и припремне наставе	8
Програм и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа	11
Факултативни наставни предмети, програмски садржај и активности којима се остварују.....	14
Програм културних активности школе	19
Програм слободних активности	20
Програм каријерног вођења и саветовања.....	23
ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	28
Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања и програм заштите од дискриминације	33
Програм школског спорта.....	39
Програм сарадње са локалном самоуправом	41
Програм сарадње са породицом	42
Програм излета и екскурзија.....	45
ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ	63
ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ	68
Програм ученичког парламента.....	71

Увод

Школски програм чине сви садржаји, процеси и активности који имају за циљ остваривање образовно-васпитних задатака и сврху да промовишу интелектуални, лични, друштвени и физички развој ученика.

При изради Школског програма стављен је акценат на специфичност стручне школе и средине у коју школа делује. Наиме, Економско-трговинска школа је пратила потребе борске привреде али и новине које је уводило Министарство просвете РС и у складу са тим уводила одговарајућа занимања. Према томе, полазиште рада на садржајима Школског програма јесу потребе и интереси наших ученика, њихових родитеља и локалне заједнице, а све у циљу остваривања тенденције оптималног развоја и аутономије школе.

Школски програм доноси се на основу наставних планова и програма, односно програма одређених облика стручног образовања.

Полазне основе рада

Полазне основе за израду Школског програма су следећи Правилници о наставном плану и програму;

1. **Туристички техничар** - Правилник о наставном плану и програму стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 8/2014, 11/2016-др. правилник и 2/2018)
2. **Пословни администратор** - Правилник о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада економија, право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 10/2012, 1/2013 - испр. и 15/2015)
3. **Финансијски администратор** - Правилник о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада економија, право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 10/2012, 1/2013 - испр. и 15/2015)
4. **Комерцијалиста** - Правилник о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада економија, право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 10/2012, 1/2013 - испр. и 15/2015)
5. **Економски техничар** - Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада економија, право и администрација – област економија ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр.3/1996, 3/1997, 14/1997, 12/2002, 5/2003, 11/2006, 4/2013, 11/2013 и 14/2013)
6. **Техничар обезбеђења** - Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада економија, право и администрација – област право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр.7/1993, 1/1994, 14/1997, 12/2002, 5/2003, 11/2006, 4/2013, 11/2013 и 14/2013)
7. **Правни техничар** – Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у трогодишњем и четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада економија, право

Економско - трговинска школа Бор

и администрација – област право и администрација ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр.7/1993, 1/1994, 14/1997, 12/2002, 5/2003, 11/2006, 4/2013, 11/2013 и 14/2013)

8. **Трговац** – Правилник о наставном плану и програму за стицање образовања у трогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада трговина, угоститељство и туризам – област трговина („Сл. гласник РС - Просветни гласник”, бр. 17/1993, 11/2002, 8/2009, 16/2013 и 4/2018)

9. **Кувар** – Правилник о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 10/2012, 1/2013 - испр.,17/2013 - испр. и 1/2015)

10. **Туристичко-хотелијерски техничар** – Правилник о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 6/2018) и правилник о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам ("Сл. гласник РС - Просветни гласник", бр. 6/2018)

11. **Правилник о наставном плану и програму за заједничке предмете у стручним и уметничким школама** - („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 4/1991, 7/1993, 17/1993, 1/1994, 2/1994, 2/1995, 3/1995, 8/1995, 5/1996, 2/2002, 5/2003, 10/2003, 24/2004, 3/2005, 6/2005, 11/2005, 6/2006, 12/2006, 8/2008, 1/2009, 3/2009, 10/2009, 5/2010, 8/2010 - испр, 11/2013, 14/2013, 5/2014, 3/2015 и 11/2016)

12. **Правилник о наставном плану и програму предмета верска настава за средње школе** - („Сл. гласник РС – Просветни гласник“, бр. 6/2003, 23/2004, 9/2005 и 11/2016) – за све образовне профиле

Циљеви школског програма

У циљу праћења динамике развоја образовања и васпитања, наша школа кроз Школски програм поставља следеће циљеве:

- Развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
- Развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способност за тимски рад, способност самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- Развој и поштовање расне, националне, верске, родне и полне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
- Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природне и животне средине;
- Развијање позитивних људских вредности;
- Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о сопственом развоју у будућем животу;

- Обезбеђивање услова за развијање ненасилног понашања и успостављања нулте толеранције према насиљу;
- Развијање и практиковање здравих стилова живота, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
- Развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада и развојем савремене науке и технологије;
- Примена теоријских знања у практичном контексту;
- Ефикасан рад у тиму;
- Преузимање одговорности за властито континуирано учење и напредовање у послу и каријери;
- Препознавање пословних могућности у радној средини и ширем социјалном окружењу;
- Примена сигурносних и здравствених мера у процесу рада;
- Употреба информатичке технологије у прикупљању, организовању и коришћењу информација у раду у свакодневном животу;
- Развијање предузетничког духа.

Назив врста и трајање свих програма образовања и васпитања

Школским програмом Економско-трговинске школе обухваћени су програми образовања за редовне ученике, преквалификације, доквалификације, специјализације и различите врсте обука.

1. У оквиру подручја рада Економија, право и администрација, Школским програмом су обухваћени следећи образовни профили:

- Пословни администратор – у четворогодишњем трајању
- Финансијски администратор – у четворогодишњем трајању
- Комерцијалиста – у четворогодишњем трајању
- Економски техничар – у четворогодишњем трајању
- Техничар обезбеђења – у четворогодишњем трајању
- Правни техничар – у четворогодишњем трајању

2. У подручју рада Трговина, угоститељство и туризам, Школски програм обухвата следеће образовне профиле:

- Туристичко – хотелијерски техничар – у четворогодишњем трајању
- Кувар – у трогодишњем трајању
- Трговац – у трогодишњем трајању

3. Доквалификацијом су обухваћени следећи образовни профили:

- Економски техничар
- Пословни администратор
- Финансијски администратор
- Комерцијалиста
- Службеник у банкарству и осигурању
- Правни техничар
- Техничар обезбеђења
- Туристичко – хотелијерски техничар

4. Преквалификација се односи на следеће образовне профиле:

- Економски техничар
- Пословни администратор
- Финансијски администратор
- Комерцијалиста
- Службеник у банкарству и осигурању
- Правни техничар
- Техничар обезбеђења
- Туристичко – хотелијерски техничар
- Трговац
- Кувар
- Конобар

5. Специјализација у трајању од једне године, обухвата:

Школски програм 2018. – 2022

Пословни секретар
Судско-административни извршитељ
Трговачки менаџер

6. Решењем МПИС бр. 022-05-326/94-03 од 28.5.2003. год. школа је верификована за проширену делатност у виду курсева за информатичку обуку и за енглески језик.

Курсеви се реализују за физичка и правна лица а према програму за који је дата сагласност. Реализација наведених активности је у поподневним часовима када просторни услови допуштају и ван радног времена наставника.

У току школске 2006/2007 год. Школа је на захтев Центра за транзицију запослених у РТБ-у Бор, припремила и Министарству Просвете Републике Србије доставила елаборате и програме као и Извештај просветног инспектора за следеће обуке радника:

- израда бизнис плана
- пословни секретар
- предузетништво
- самостално вођење пословних књига у привредним друштвима и
- виртуелно пословање

Решењем Министарства просвете, број 022-05-00326/94-03 од 03.07.2008.год. школа је добила сагласност за реализацију обука у виду проширене делатности школе.

Наведене обуке су пре свега намењене трећим лицима али се могу понудити и ученицима школе под одређеним условима.

Програм допунске, додатне и припремне наставе

Додатна настава – изводиће се за ученике који се истичу из појединих наставних области или показују посебно интересовање з апоједине предмете. Организација и извођење ове наставе обављаће се на садржајима предвиђеним радовним наставним планом и програмом, али се сходно интересовањима и потребама ученика ти садржаји проширују, продубљују и допуњују новим садржајима одређених наука.

Додатна настава ће се изводити током наставне године при чему ће наставници интересовање ученика усмеравати на самосталан стваралачки рад и коришћење стручне и приручне литературе. О овом раду наставници ће водити евиденцију у осталих облика образовно-васпитног рада. Часови ове наставе изводиће се по посебном распореду и реализоваће се индивидуално и групно, зависно од интересовања ученика.

Циљ: додатног рада је да омогући одабраним и талентованим ученицима да прошире и да продубе своја знања и вештине из неких наставних области и предмета у складу са својим интересовањима, способностима и склоностима, као и да подстиче ученике на самостални рад, развој логичког, стваралачког и критичког мишљења и да допринесе њиховом оспособљавању за даље самообразовање.

Задаци: - задовољавање индивидуалних особности ученика, склоности, интересовања, способности за учење; - подстицање индивидуалног развоја ученика (адекватног темпа), пре свега њихових интелектуалних карактеристика, што омогућава брже напредовање ученика (акцелерација); - проширивање и продубљивање обима и садржаја појединих предмета за које ученици показују интересовање и способности; - груписање ученика према способностима и интересовањима чиме се стварају услови за индивидуализацију додатног рада; - идентификовање обдарених и талентованих ученика.

Додатна настава изводиће се из следећих предмета:

1. Математика
2. Рачуноводство
3. Пословна економија
4. Српског језика и књижевности
5. Историје
6. Енглеског језика
7. Екологије
8. Психологије
9. Статистике
10. Француског језика
11. Агенцијско-хотелијерског пословања
12. Спортских грана
13. Других предмета уколико постоји интересовање ученика.

б) **Допунска настава** – изводиће се за ученике који имају сметње и потешкоће у учењу и не постижу задовољавајући успех из појединих предмета. Потреба за организовање допунског рада утврђује се током школске године чим се испоље тешкоће и уочи заостајање ученика из појединих наставних предмета. Избор ученика за допунску наставу извршиће одељењска већа на предлог предметних наставника и одељењских старешина.

Допунска настава изводиће се по посебном програму који ће отклонити показане недостатке у знању ученика. Обавеза је свих наставника да раде са слабијим ученицима и да посебно посвете најмање један час недељно.

Циљ: омогућавање ученицима који заостају у савлађивању образовно-васпитних садржаја да се лакше укључују у редовни васпитно-образовни процес.

Задаци: - ближе одређивање програмских садржаја у којима ученици не постижу добре резултате; - савлађивање овако утврђених садржаја треба више ускладити са потребама и могућностима ученика за које се организује овакав рад; - пружање помоћи ученицима да се лакше уклопе у редовну наставу и праћење њиховог напредовања

Допунска настава изводиће се из следећих предмета:

1. Математика
2. Страни језици
3. Правна група предмета
4. Економска група предмета

г) **Припремна настава** - ће се организовати за ученике који су због болести упућени на разредни испит, као и за ванредне ученике. Припремни рад ће се организоватиса према садржајима из програма образовања пре полагања разредног, односно ванредног испита.

Припремна настава за ванредне ученике организована је пре почетка испитног рока, такође са 10% часова од годишњег фонда појединачних предмета.

За припремну наставу ученика завршног разреда за полагање матурског испита школа организује припремну наставу од најмање 5% од годишњег фонда часова у предметима који се полажу на матурском, односно завршном испиту.

- Образовни профил Пословни администратор
 1. Канцеларијско пословање
 2. Право
 3. Пословна психологија
 4. Књиговодство
 5. Економија
 6. Пословно-административна обука
 7. Пословни енглески језик
 8. Српски језик и књижевност
- Образовни профил Финансијски администратор
 1. Рачуноводство
 2. Пословна економија
 3. Финансијско пословање

4. Финансијско-рачуноводствена обука
 5. Српски језик и књижевност
- Образовни профил Економски техничар
 1. Математика
 2. Основи економије
 3. Пословна економија
 4. Рачуноводство
 5. Маркетинг
 6. Статистика
 7. Монетарна економија и банкарство
 - Образовни профил Туристички техничар
 1. Историја уметности
 2. Туристичке географија
 3. Група стручних модула
 4. Матурски практични рад
 5. Српски језик и књижевност
 - Образовни профил Правни техничар
 1. Филозофија
 2. Историја
 3. Правни поступци
 4. Послови правног промета
 5. Радно право
 - Образовни профил Техничар обезбеђења
 1. Историја
 2. Основи матичне евиденције
 3. Основи правних поступака
 4. Служба обезбеђења
 5. Систем друштвене самозаштите

Програм и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа

Циљ овог програма који садржи више области, али уско повезаних и међусобно условљених, је у суштини усмерен на младог човека који живи у модерном добу и од кога се очекује мултипрактичност у погледу способности и вештина за будући живот и свет рада.

Задатак средње школе је да оспособи, ојача и припреми своје ученике за одговоран и самосталан живот, а реализација тог процеса се одвија у свакодневном раду током наставних и ваннаставних активности.

Оснаживање и усмеравање ученика је најизраженије у решавању адолесцентских проблема који су бројни, од незадовољства школским успехом, породичних и вршњачких проблема, преко бежања са наставе, напуштања школе па до различитих облика ризичног понашања: злоупотребе алкохола и дроге, бежања од куће, насилничког понашања и др. Да би саветодавни процес имао позитивне исходе у превазилажењу проблема, неопходна је добра комуникација којој се придаје велики значај и сврстава се у вештину која се учи.

Комуникација се дефинише као збир процеса емитовања и примања информација, сигнала и порука, вербалног и невербалног.

Добра комуникација огледа се у успешном тимском раду коју адолесценти воле јер су део неке групе. Тимови јачају вредности које су заједничке за њене чланове, па пружају осећај друштвеног задовољства и сигурности. Такође помажу својим члановима приликом комуникације. Добра комуникација се огледа и у поштовању правила комуникације са вршњацима али, и са старијим особама у окружењу.

Радни задаци у тиму представљају прикладан изазов појединцу односно стварање прилике за креативност и подстицај иницијативе. Иницијатива је способност да се покрене нешто самостално, када се препозна да се уради нешто пре него што то неко тражи. Управо је иницијатива прва карика у ланцу света рада, али и у свакодневном животу, и одлично је ако је поспешена предузетничким духом.

Када говоримо о подстицању предузетничког духа свесни смо чињенице да се информације могу прикупити, знање се може стећи, вештине се могу развити и унапредити, али неко ко ће се одмах међу осталима истаћи то је свакако талентовани предузетник – онај који носи у себи предузетнички дух. Он пре свега обухвата иновативност, предузимљивост, иницијативу, самосталност, веру и жељу да се буде активан, да се створи промена у окружењу и да се постигне напредак.

Управо ће овај Програм кроз приказ области и активности предочити јаснију слику о раду са ученицима на развијању свега наведеног.

Област	Активности	Носиоци активности
Способност за решавање проблема	<ul style="list-style-type: none">Разматрање и решавање актуелних проблема на часовима одељењске заједнице	<ul style="list-style-type: none">Одељењске старешинеПедагог

	<ul style="list-style-type: none"> • Подстицање ангажовања ученика кроз методе активне наставе, са нагласком на проблемским задацима и анализи случајева, на редовним часовима • Разматрање и осмишљавање омладинских акција у оквиру часова грађанског васпитања • Саветодавни рад одељењског старешине и педагога школе у смислу појачаног васпитног рада • Учешће у раду Ученичког парламента 	<ul style="list-style-type: none"> • Предметни наставници • Координатор Ученичког парламента
Комуникација	<ul style="list-style-type: none"> • Реализација дебата која се одвија у школи и у сарадњи са другим средњим школама • Подучавање о принципима и вештинама конструктивне комуникације на часовима општеобразовних и стручних предмета и грађанског васпитања, у складу са наставним програмом • Подстицање комуникације кроз употребу метода активне наставе током свих часова редовне наставе • Реализација радионица о комуникацији у оквиру часова одељењске заједнице • Рад у Парламенту ученика • Учешће у промоцији школе 	<ul style="list-style-type: none"> • Предметни наставници • Представници других институција • Представници Ученичког парламента
Тимски рад	<ul style="list-style-type: none"> • Реализација часова секција • Учешће у пројектима • Учешће на конкурсима који подразумевају рад у групи/тиму • Волонтерски рад • Учешће у промоцији школе • Рад у групама/тимовима на редовним часовима општеобразовних и стручних предмета 	<ul style="list-style-type: none"> • Предметни наставници • Ученици
Самоиницијатива	<ul style="list-style-type: none"> • Учешће у обукама и курсевима које организује школа и друге институције • Учешћа у такмичењима свих нивоа 	<ul style="list-style-type: none"> • Реализатори обука и курсева • Предметни наставници • Ученици

	<ul style="list-style-type: none"> • Учешћа на конкурсима националног и међунационалног нивоа • Осмишљавање активности на нивоу одељењске заједнице и Ученичког парламента 	<ul style="list-style-type: none"> • Одељењске старешине • Ученички парламент
Подстицање предузетничког духа	<ul style="list-style-type: none"> • Реализација наставе из предмета Предузетништво у старијим разредима • Спровођење факултативних обука из области предузетништва • Учешћа на трибинама, предавањима, такмичењима и обукама у организацији школе и других институција које имају за циљ подстицање предузетничког духа. у циљу освешћивања значаја предузетништва • Учешће на сајмовима виртуелних предузећа 	<ul style="list-style-type: none"> • Реализатори трибина, предавања и обука • Предметни наставници • Ученици

Факултативни наставни предмети, програмски садржај и активности којима се остварују

1. Осим обавезних ваннаставних активности Економско-трговинска школа ће редовним ученицима III разреда понудити факултативно једну од следећих обука за које је верификована у оквиру проширене делатности решењем Министарства просвете бр. 022-05-00326/94-03 од 03.07.2008.године:

1. Обука за самостално вођење пословних књига у привредним друштвима, задругама и код предузетника,
2. Обука за самостално оснивање и вођење предузетничке радње и привредног друштва
3. Обука за израду бизнис плана
4. Обука за предузетништво и
5. Обука за пословне секретаре

План и програм обуке за самостално вођење књига у привредним друштвима, задругама и код предузетника

Ред.бр.	Тема	Број часова
		Укупно
1	Инвентарисање, билансирање и системи књиговодства	13
2	Евиденција основних средстава	4
3	Евиденција залиха (МПЦ2)	4
4	Евиденција капитала	3
5	Евиденција робног промета	20
6	Класификација и евиденција прихода	4

7	Класификација и евиденција расхода	4
8	Утврђивање финансијског резулата	5
9	Просто књиговодство	3
		60

План и програм обуке за самостално оснивање и вођење предузетничке радње и привредног друштва

Ред.бр.	Модул	Број часова
	Упознавање са полазницима и садржајем курса	1
1	Оснивање предузетничке радње и привредног друштва	14
2	Општи, правни и кадровски послови	30
3	Послови робног промета	30
4	Књиговодствени послови	16
	Евалуација полазника	2
		93

План и програм обуке за израду бизнис плана

Ред.бр.	Модул	Број часова
	Упознавање полазника са садржајем курса	1
1	Припрема за израду бизнис плана	4
2	Израда резимеа бизнис плана и дела који се тиче менаџмента и организације	7

Економско - трговинска школа Бор

3	Израда дела бизнис плана који се тиче производа/услуге	3
4	Израда дела бизнис плана који се тиче маркетинга	6
5	Израда дела бизнис плана који се односи на формирање стратегије конкурентности	3
6	Израда дела бизнис плана који се односи на план производње и оперативни план	6
7	Израда дела бизнис плана који се односи на финансијски план и план раста и развоја	8
8	Допуна бизнис плана и презентација бизнис плана	7
Укупно		45

План и програм обуке за предузетништво

Тематска структура програма

Ред.бр.	Модул	Број часова
1	Предузетништво	5
2	Почетак малог бизниса	5
3	Маркетинг и финансирање у предузетништву	6
4	Пословна комуникација и регистрација предузетника	4
Укупно		20

План и програм обуке за Пословне секретаре

Ред.бр.	Модул	Број часова
---------	-------	-------------

1	Пословна кореспонденција	10
2	Службена кореспонденција	10
3	Кореспонденција у вези са организацијом пословних састанака, седница и сличних скупова	4
4	Средства везе у кореспонденцији	2
5	Кореспонденција у вези са службеним путовањима	2
6	Кореспонденција у вези са заснивањем радног односа	10
7	Евиденција у области рада и запошљавања	20
8	Основи привредног права	20
Укупно		78

У циљу употпуњавања већ постојећег знања, ученицима ће се саветовати да се определила за похађање оне обуке чији се план и програм не поклапа са наставним планом и програмом појединих предмета на профилу који већ похађају.

2. Економско-трговинска школа углавном уписује ученике на образовним профилима који су реформисани и чији садржај предмета обезбеђује актуелна и употребљива знања и вештине. Осим оваквих профила, школа је последњих година уписала и одељења економског, правног техничара и техничара обезбеђења. Став стручних органа школе је да и ученицима на овим образовним профилима треба омогућити да стекну знања из области предузетништва, како би на тржишту рада били равноправни са ученицима напред наведених образовних профила. Како у Правилницима о наставним плановима и програмима свих образовних профила стоји да „Поред наведених предмета школа може да организује, у складу са опредељењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним планом других образовних профила истог или другог подручја рада, као и у наставним плановима гимназије, или по програмима који су предходно донети“ школа се определила да се предмет **предузетништво** изучава факултативно у четвртном разреду на образовним профилима економски техничар, правни техничар и техничар обезбеђења.

У наставку дат је програм за предмет **предузетништво**:

Предмет: Предузетништво

Циљеви предмета: Развијање пословних и предузетничких знања, вештина и понашања, развијање предузетничких вредности и способности да се препознају предузетничке могућности у локалној средини и делује у складу са тим, развијање пословног и предузетничког начина мишљења, развијање свести о сопственим знањима и способностима и даљој професионалној оријентацији, оспособљавање за активно тражење посла (запошљавање и самозапошљавање), оспособљавање за израду једноставног плана пословања мале фирме, мултидисциплинарни приступ и оријентација на праксу, развијање основе за континуирано учење, развијање одговорног односа према очувању природних ресурса и еколошке равнотеже.

Разред	Тема / Модул – Трајање теме/модула (број часова)	Начин остваривања програма и врсте активности у одређеном васпитном раду
Фонд часова годишњи/недељни		
четври		
64/2	<ol style="list-style-type: none">1. Предузетништво и предузетник - 102. Развијање и процена пословних идеја, маркетинг план - 163. Управљање и организација, правни оквир за оснивање и функционисање делатности – 204. Економија пословања и финансијски план - 105. Ученички пројект – презентација пословног плана - 8	Реализација наставе одвија се кроз вежбе; одељење се дели у групе; користе се све интерактивне методе рада; вежбе се реализују у учионици; методе рада мини предавања, симулација, студија случаја, дискусија; користити формулар за бизнис план Националне службе запошљавања; оцењивање остварених исхода вршити кроз активности ученика на часу, редовности и прегледности радне свеске, домаће задатке, тестове знања, израду практичних радова, израду коначне верзије бизнис плана, презентацију. Препоручене садржаје по темама ученик савладава на једноставним примерима.

Програм културних активности школе

Циљ: Проширење утицаја школе на васпитање ученика и културни развој школског окружења, као и заједничке културне активности са институцијама и организацијама у локалној самоуправи ради обogaћивања културног живота и остваривања образовно-васпитне улоге школе

Активности	Носиоци активности	Динамика
<ul style="list-style-type: none">Обележавање Европског дана језика	<ul style="list-style-type: none">Ученици и наставници српског и страних језика	<ul style="list-style-type: none">септембар
<ul style="list-style-type: none">Израда паноа и зидних новина	<ul style="list-style-type: none">Ученици и наставници српског језика, ликовне уметности и библиотекари	<ul style="list-style-type: none">октобар - мај
<ul style="list-style-type: none">Учествовање на литерарним и ликовним конкурсима	<ul style="list-style-type: none">Ученици и наставници српског језика и ликовне уметности	<ul style="list-style-type: none">октобар - мај
<ul style="list-style-type: none">Учествовање у културним и јавним манифестацијама у граду (свечане академије, трибине, промоције)	<ul style="list-style-type: none">Ученици (чланови драмске и рецитаторске секције), наставници српског језика и наставници музичке културе	<ul style="list-style-type: none">новембар - мај
<ul style="list-style-type: none">Обележавање Дана матерњег језика	<ul style="list-style-type: none">Ученици (чланови секција) и наставници српског језика	<ul style="list-style-type: none">фебруар
<ul style="list-style-type: none">Рад на припреми, издавању и промоцији школског листа	<ul style="list-style-type: none">Ученици (чланови новинарске секције) и наставници српског језика	<ul style="list-style-type: none">октобар - април
<ul style="list-style-type: none">Обележавање Дана енглеског језика	<ul style="list-style-type: none">Ученици и наставници страних језика	<ul style="list-style-type: none">април
<ul style="list-style-type: none">Обележавање Међународног дана Франкофоније	<ul style="list-style-type: none">Ученици и наставници страних језика	<ul style="list-style-type: none">март

Програм слободних активности

Циљеви остваривања програма слободних активности су:

- Јачање образовно-васпитне делатности школе
- Подстицања индивидуалних склоности и интересовања ученика
- Правилно коришћење слободног времена ученика
- Богаћење друштвеног живота и разоноде ученика
- Развијање и неговање другарства и пријатељства

Поштујући принцип добровољности у опредељивању ученика, школа ствара неопходне услове за реализацију слободних активности, које се по правилу спроведе кроз рад у секцијама током школске године.

Активности	Наставна тема / модул	Динамика
• Социолошка секција	■ Модерно друштво	■ новембар
	■ Појединац, култура и друштво	■ бар
	• Економски аспекти друштва	■ фебруар
	■ Политика	■ Март
	• Идеологија	■ април
■ Рецитаторска секција	■ Глобализација	■ мај
	■ Глобални избор поетских текстова, афинитети ученика	■ септембар - октобар
	■ Изражајно читање и казивање разних врста текстова	■ октобар
	■ Продубљивање осећања за изражајно и уметничко читање и казивање; артикулационе пробе	■ октобар - новембар
	■ Анализа текстова; акценатска структура текста	■ новембар
	■ Неговање говорништва	■ фебруар - мај
	■ Читање и говор, дикција	■ децембар
	■ Ритмика, рецитовање	■ децембар – јануар
■ Новинарска секција	■ Припремање програма за школске свечаности и приредбе	■ новембар – јануар
	■ Учествовање на такмичењима и смотрама у рецитовању и говорништву	■ март - мај
■ Новинарска секција	■ Упућивање ученика у разне облике новинарског изражавања, чланство и	■ септембар

Економско - трговинска школа Бор

	уредништво	
	<ul style="list-style-type: none"> Припрема и израда школског листа 	<ul style="list-style-type: none"> октобар - април
	<ul style="list-style-type: none"> Рад на актуелним темама, оспособљавање за репортерске и уредничке послове 	<ul style="list-style-type: none"> октобар - децембар
	<ul style="list-style-type: none"> Уређивање новина; распоред материјала, лектура, коректура 	<ul style="list-style-type: none"> децембар - јануар
	<ul style="list-style-type: none"> Припрема презентације и промоције школског листа 	<ul style="list-style-type: none"> октобар – април
	<ul style="list-style-type: none"> Неговање културе усменог и писаног изражавања матерњим књижевним језиком 	<ul style="list-style-type: none"> децембар - јануар
	<ul style="list-style-type: none"> Посете и сарадња са новинарско - издавачким предузећима и институцијама 	<ul style="list-style-type: none"> март- мај
<ul style="list-style-type: none"> Драмска секција 	<ul style="list-style-type: none"> Глобални избор драмских текстова. Одабир текста за припрему позоришне представе 	<ul style="list-style-type: none"> септембар
	<ul style="list-style-type: none"> Читање текста позоришне представе, артикулационе и језичке пробе 	<ul style="list-style-type: none"> октобар
	<ul style="list-style-type: none"> Глобална анализа значења и смисла текстова; акценатска структура текста 	<ul style="list-style-type: none"> новембар
	<ul style="list-style-type: none"> Припремање програма за школске свечаности и приредбе 	<ul style="list-style-type: none"> новембар - јануар
	<ul style="list-style-type: none"> Сценске пробе, костимографија; израда декора и реквизита 	<ul style="list-style-type: none"> октобар - јануар
	<ul style="list-style-type: none"> Читање и говор, дикција 	<ul style="list-style-type: none"> децембар – фебруар
	<ul style="list-style-type: none"> Ритмика, рецитовање 	<ul style="list-style-type: none"> фебруар – април
	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са институцијама културе у граду, размена искустава 	<ul style="list-style-type: none"> април - мај
<ul style="list-style-type: none"> Информатичка секција 	<ul style="list-style-type: none"> Обрада фотографија 	<ul style="list-style-type: none"> октобар, новембар, децембар
	<ul style="list-style-type: none"> Снимање и монтажа видео материјала 	<ul style="list-style-type: none"> фебруар, март, април, мај
	<ul style="list-style-type: none"> Администрирање и ажурирања сајта школе 	<ul style="list-style-type: none"> септембар - јун

<p>■ Биолошка секција</p>	<p>■ Биологија ћелије</p>	<p>■ септембар, октобар</p>
	<p>■ Основи физиологије човека</p>	<p>■ новембар, децембар, јануар, фебруар</p>
	<p>■ Биологија развића човека</p>	<p>■ март, април</p>
	<p>■ Генетика</p>	<p>■ април, мај</p>
	<p>■ Полно и репродуктивно здравље</p>	<p>■ мај, јун</p>
<p>■ Спортска секција (кошарка, одбојка, фудбал, стони тенис, рукомет, стрељаштво)</p>	<p>■ Техника</p>	<p>■ септембар-март</p>
	<p>■ Тактика</p>	<p>■ април и мај</p>
	<p>■ Игра</p>	<p>■ мај-јун</p>
	<p>■ Техника - стрељаштво</p>	<p>■ септембар-март</p>
	<p>■ Специјалне вежбе-стрељаштво</p>	<p>■ септембар, октобар, април и мај</p>
<p>■ Психолошка секција – актуелни проблеми младих</p>	<p>Упознавање са начином рада, подстицање интеракције, развој поверења и сарадње, анализа предвиђеног програма рада, евентуалне измене на предлог ученика. • Идентитет, слика о себи, реална и жељена</p>	<ul style="list-style-type: none"> • септембар
	<p>Промене у адолесценцији Емоционалност у адолесценцији (туга, бес, бесмпоћност, кривица</p>	<ul style="list-style-type: none"> • октобар
	<p>Тело, телесно, однос према телу Поремећаји исхране Сексуалност и сексуално понашање</p>	<ul style="list-style-type: none"> • новембар
	<p>Личне границе Друштвене улоге, родне улоге Моћ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • децембар
	<p>Породица Однос са родитељима</p>	<ul style="list-style-type: none"> • јануар
	<p>Партнерски односи Насиље, појам и врсте Насиље у породици</p>	<ul style="list-style-type: none"> • фебруар
	<p>Насиље у партнерским односима Технике coping-а, знаци упозорења, реаговање у ситуацијама непосредне опасности од насиља</p>	<ul style="list-style-type: none"> • март

	Проблеми понашања, класификација неадекватног понашања, анализа извора Малолетничка делинквенција Алкохолизам и наркоманија	<ul style="list-style-type: none"> • април
	Различитост и толеранција Стереотипи и предрасуде Радионица по жељи учесница/учесника	<ul style="list-style-type: none"> • мај
	Вежбање позитивног мишљења о себи и другима; асертивност Завршна радионица: евалуација рада	<ul style="list-style-type: none"> • јун

Програм каријерног вођења и саветовања

Циљеви и принципи

Васпитно – образовни циљ каријерног вођења и саветовања је формирање зреле и одговорне личности, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој будућности и спроводи их у дело.

Циљ овог програма је првенствено помоћ ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање. Ученици се оспособљавају да као одговорне личности донесу одлуку о властитој професионалној будућности на основу информација о занимањима, условима студирања и потребама на Тржишту рада.

Принципи каријерног вођења и саветовања дефинисани су Стратегијим каријерног вођења и саветовања у Републици Србији :

1. једнаке могућности за све
2. доступност
3. слобода избора професије и занимања сваком појединцу
4. поверење и тајност
5. објективност
6. видљивост и флексибилност
7. одговорност

8. иновативност
9. стално обезбеђен адекватан приступ информацијама
10. активно повезивање и укључивање социјалних партнера.

Циљ је да помогне младим људима/ученицима да разумеју и интерпретирају информације о свету рада и будућој каријери, да могу да разјасне недоумице које имају у погледу професија и послова, да разумеју своје способности и дефинишу своје ставове у погледу понуђених или жељених избора.

Каријерно вођење и саветовање треба да пружи подршку ученицима да боље разумеју себе и своје потребе, да превазиђу могуће баријере у погледу учења и напредовања у будућим професијама. Програм каријерног вођења и саветовања ученика обухвата информисање, саветовање, вођење и доношење одлуке о професији код ученика.

Саветодавни рад Тима обавља се током школовања, и Тим/школа, по потреби, сарађује са надлежним установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем.

Тим за каријерно вођење и саветовање, а самим тим и школа помажу ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе. У том циљу Тим/школа прати развој ученика и информиса их о занимањима, образовним профилима, условима студирања и потребама на Тржишту рада.

Садржај / активности	Носиоци	Динамика
<ul style="list-style-type: none"> • Упознавање карактеристика ученика првог разреда у току основног школовања, успех по предметима, посебно истицање, такмичења, интересовања и др.; 	Одељењске старешине	Септембар, Октобар
<ul style="list-style-type: none"> • Упознавање ученика са програмом практичне наставе и одликама занимања у њиховом образовном профилима; 	Предметни наставници	Почетком школске године
<ul style="list-style-type: none"> • Упознавање ученика са обукама које ће школа спровести у зависности од образовних профила где ученици имају могућност добијања "сертификата"; 	Одељењске старешине и предметни наставници	Октобар, новембар
<ul style="list-style-type: none"> • Информисање ученика о наставним плановима и захтевима програмских садржаја у циљу постизања веће мотивације за даље образовање и улазак у свет рада; 	Предметни наставници	Почетком школске године

<ul style="list-style-type: none"> Упознавање родитеља са могућностима преквалификације и доквалификације у самој школи и проходност за даље образовање; 	Секретар школе	Током године
<ul style="list-style-type: none"> Развијање позитивних ставова код ученика млађих разреда према изабраном профилу и занимању за које се оспособљавају; 	Одељењ. стар. Предметни наставници	Током године
<ul style="list-style-type: none"> Помоћ ученицима при професионалном усмеравању да правилно искористе своје способности знања и умећа; 	Предметни наставници	Прво полугодиште
<ul style="list-style-type: none"> Испитивање ставова ученика према појединим подручјима рада, сагледавање евентуалних предрасуда и предузимање мера за њихово сузбијање и отклањање; 	Предметни наставници, Одељењске старешине	Током године
<ul style="list-style-type: none"> Оспособљављење ученика за критичко процењивање резултата свог и туђег рада; 	Одељ. стар. Тим за КВС	Током године
<ul style="list-style-type: none"> Усмеравати ученике на коришћење "Инфо- табле" смештене у холу школе на којој су дате информације о каријерном вођењу; 	Педагог	Септембар, Током године
<ul style="list-style-type: none"> Сарадња са представницима локалне Канцеларије за младе и осталим НВО- има који се баве пословима каријерног вођења средњошколаца; 	Представници Канцеларије за младе и др.	Током године
<ul style="list-style-type: none"> Анализирати ученичке могућности и способности применом теста у односу на захтеве одређених занимања; 	Педагог	Децембар
<ul style="list-style-type: none"> Идентификовање ученика који нису у стању да прате програмске садржаје рада и усмеравање на одређене послове за које имају способности; 	Педагог, Одељењски старешина	Фебруар, Март
<ul style="list-style-type: none"> Организовати обиласке, реалне сусрете и разговоре ученика са послодавцима ради увођења ученика у свет рада; 	Канцеларија за младе, Тим за КВС	Март – Мај
<ul style="list-style-type: none"> Долазак стручних експерата на часове стручних предмета у циљу што успешније везе између образовања и света рада; 	Предметни наставници, Експерти	Друго полугодиште

<ul style="list-style-type: none"> • Подстицати ученике да и сами свесно учествују у прикупљању података о појединим занимањима, факултетима, да та сазнања пореде са својим могућностима и да на основу тога планирају свој професионални развој; 	Одељ. Стар. Предм. Наст. Тим за КБС	Друго полугодиште
<ul style="list-style-type: none"> • Учешће на Сајму образовања који се сваке године одржава у Београду; 	Предметни наставници	Март, Април
<ul style="list-style-type: none"> • Учешће на блок настави у привредним друштвима у зависности од образовног профила и разреда; 	Предметни наставници	Током године
<ul style="list-style-type: none"> • Посета Народној банци Србије (образовни профили ФА и ПА); 	Одељ. Стареш. И предм. Наст.	II полугодиште
<ul style="list-style-type: none"> • Сарадња са Националном службом за запошљавање кроз информисање ученика о потребама на Тржишту рада као и вршење тестирања ученика у циљу сагледавања реалних способности ученика за одређена занимања; 	Психолог Националне службе за запошљавање	Март, Април, Мај
<ul style="list-style-type: none"> • Презентација, предавање на тему: "Планирање каријере", са ученицима завршног разреда; 	Педагог	Март, април
<ul style="list-style-type: none"> • Индивидуални рад са ученицима кроз саветовање у одлучивању за животни позив; 	Психолог Тржишта рада	Април, Мај
<ul style="list-style-type: none"> • Учествовање матураната на презентацијама виших школа и факултета који се презентују у нашој школи; 	Представници факултета	Током године
<ul style="list-style-type: none"> • Саветодавни рад са родитељима у решавању дилема око професионалног развоја њихове деце и пружању информација и помоћи; 	Педагог	Током године
<ul style="list-style-type: none"> • Учествовање Тима за каријерно вођење у Програм професионалне оријентације на локалном нивоу са ученицима и родитељима основних школа у акцији "Отворена врата"; 	Педагог и ученици представници профила	Април, Мај
<ul style="list-style-type: none"> • Анкетирање ученика по питању даљег професионалног ангажовања и усмерења; 	Педагог	Мај
<ul style="list-style-type: none"> • Саветодавни рад са ученицима и пружање помоћи по било ком питању везано за њихов будући 	Педагог,	Током

професионални развој;	Тим за КВС	године
<ul style="list-style-type: none">Обавезати ученике завршних разреда да након одласка из школе обавесте своје бивше одељењске старешине о резултатима наставка даљег школовања или запослења.	Одељењске старешине	Јун, Август

ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Значај заштите животне средине	Циљеви еколошког програма	Задаци еколошког програма
<p>С обзиром да се ради о једној веома озбиљној теми, односно програму потребно је тако и приступити. Надамо се да ћемо овим путем успети да дамо свој допринос у заштити животне средине, што је и обавеза сваког човека као појединца, а нарочито школе као најважнијег субјекта у процесу стицања знања, васпитања, укључивања у процес развијања вештина, ставова и вредности које ученике оспособљавају да успешно задовољавају сопствене потребе и интересе, развијају своју личност и потенцијале, поштују друге особе и њихов идентитет, као и да развијају свест о толеранцији и прихватању различитости. Овај програм подразумева и развој друштвене свести као и активно и одговорно учешће у економском, друштвеном и културном животу свих његових чинилаца. На тај начин ученици постају активни чланови</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Упознавање ученика, наставника и осталих запослених са еколошким проблемима, изучавање проблема животне средине (града, непосредне околине школе, ванградским зонама) – Изградња еколошки одговорне личности – Упознавање са основним појмовима (појам деградације животне средине, појам поремећености природне равнотеже и др.) – Стицање знања о негативном дејству загађеног ваздуха, земљишта, воде, хране, оначину спречавања и заштити од свих негативних утицаја – Стицање знања о важности и начину бриге за околину – Усвајање навика и вештина које доприносе очувању и заштити животне средине – Развијање позитивног става о природи и уверења о потреби очувања природе – Развијање правилног односа према здравом начину живота, исхране, формирање здравих навика и стилова живота 	<ul style="list-style-type: none"> – омогућити ученицима, запосленима и свим заинтересованим сарадницима стицање знања и искуства о окружењу – израђивање позитивних ставова и понашања према околини – упућивање ученика у начин на који начин они сами могу допринети заштити властитог здравља, заштите и очувања животне средине – Изградња правилног начина исхране и физичке активности (изградња терена у складу са потребама правилног физичког развоја и у складу са очувањем и унапређењем животног простора као подстицајне средине за стицање позитивних ставова према здравом начину живота) – Формирање здраве, подстицајне средине школског простора и околине – Омогућити коришћење обновљивих извора енергије – Рециклирање и разврставање рециклажног отпада како у школи тако и у породици – Озелењавање школског простора (садња дрвећа, цвећа, лековитог биља ...)

<p>друштва, његовог економског и културног развоја. Школа је основни фактор васпитања и еко образовања. Са утврђеним програмским садржајима и облицима школа пружа највеће могућности у изграђивању свести ученика. Она пружа значајне могућности за стицање одређених знања, али и за изграђивање одређених навика, за развој еколошке свести развијањем љубави и одговорног односа према породици. У основи, наш образовни систем подразумева континуирани васпитно образовни процес, који се спроводи регулатно у установама намењених за ту врсту делатности. Иако васпитање и образовање младих за заштиту животне средине има своје полазиште у породичном васпитању, школа у том циљу постаје незаменљива. Савремена еколошка ситуација је показала да фонд знања из екологије није на потребном нивоу те су и обавезни програми са еколошким садржајима све важнији и са развијањем еколошке свести и одговорности почиње се од најранијег детињства, прво у породици па кроз све нивое школовања (јаслице, вртић, предшколски и школски програм). Иако знања из екологије и заштите</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Стицање знања, ставова и уверења о природном и урбаном животу, правилан однос према биљкама, животињама, вредностима – Развијање свести о потреби и могућностима личног ангажовања у заштити животне средине – Усвајање и принципа одрживости, етичности и права будућих генерација на очувану животну средину – Развијање свести о потреби заштите, обнове и унапређења животне средине, одговорног и рационалног коришћења и одлагања различитих супстанци у свакодневном животу – Очување географске средине у којој егзистира човек – Развијање љубави према природи и осећање дужности да чувају и заштите природу – Разумевање и схватања процеса рециклаже у свакодневном животу – Важности очувања биодиверзитета – Задовољење егзистенцијалне људске потребе, а међу њима и осигурање здравог начина живота, што има и друштвени и хуманистички смисао – ФОРМИРАЊЕ ЕКОЛОШКОГ НАЧИНА МИШЉЕЊА 	<ul style="list-style-type: none"> – Извођење теренске наставе – Упознавањем са биљним и животињским врстама из ближе (градске) и даље околине – упознавање извора и стена – упознавање са биљкама и животињама као индикаторима здравог земљишта, воде, ваздуха – Упознавање са главним загађивачима животне средине – Континуирана едукација ученика и наставника – Сарадња свих актера образовања и васпитања – Већа присутност у електронским издањима – Сарадња са Ђачким парламентом – Сарадња са организацијама и канцеларијама за заштиту и унапређење животне средине и одрживог развоја – Учествовање у акцијама које су усмерене ка очувању животне средине, упознавању биљака и животиња – Сарадња са локалном заједницом – Сарадња са организацијама које се баве прикупљањем и одвожењем рециклажног материјала – Укључивање у рад домаћих и иностраних организација које се баве заштитом животне средине и одрживог развоја
--	--	---

<p>животне средине, одрживог развоја нису на високом нивоу јако су важни њихови васпитни потенцијали.</p> <p>Да би програм био садржајниј и успешнији почећемо са самим појмом екологије као науке.</p> <p>Иако историја одрживог развоја и бриге око заштите околине сеже далеко у историју од појаве значајније пољопривреде и ратарсва код старих цивилизација 81 насталих у Месопотамији, Египту, Сумеру, те у Јужној и средњој Америци, можданајупечатљивије и најснажније гледано управо кроз историјску призму, појам одрживог развоја и заштите околине треба везати за догађања и појаве које је донела индустријска револуција.</p> <p>У току своје дуге историје, која траје више од три милијарде година, живот се развио у јако великом броју различитих облика. Током свог живота сваки организам упростору у коме живи непрестано ступа у различите врсте односа с другим организмима. Да би могао да опстане, сваки организам мора да буде прилагођен условима средине коју насељава.</p> <p><i>Наука која се бави проучавањем</i></p>		
--	--	--

<p>природе – простора у којем се одвија живот, затим односа који у природи постоје између живих бића и спољашње средине, као иначина на који су се жива бића прилагодила различитим условима спољашње средине назива се екологија. Назив екологија потиче од грчких речи <i>оикос</i>, што значи дом, станиште и <i>логос</i>, што значи наука. Екологија је изузетно сложена наука. Данас екологија представља једну еднајзначајнијих природних наука. Она долази у центар свега што је човек својим негативним деловањем нарушио и загадио простор у коме се одвија живот. У многим деловима света угрожен је опстанак многих биљака и животиња као и самог човека. Од степена основних еколошких сазнања зависи и ефикасност заштите животне средине, па самим тим и будућност савремене цивилизације и квалитет живота генерација које долазе. Људи су сада више него икада забринути за свој опстанак. Због тога је последњих година све више програма и акција у циљу заштите, обнове и унапређења животне средине. Поштовање еколошких</p>		
--	--	--

<p>законитости и примена основних знања из екологије ,досадашњих искустава у заштити животне средине дају,ипак, велику наду будућимгенерацијама. Једино питање које се поставља је да ли ће то бити употребљено за добробит свих живих бића.</p>		
<p>ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ</p>		
<p>Овај програм обухвата активности усмерене на јачање или развој еколошке свести, као и очување природних ресурса:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Обележавање значајних еколошких датума (Дана планете земље, Дани туризма, Светски дан вода) 2. Посета Природњачком музеју уз актуелна предавања (у Београду) и Сајму Туризма 3. Набавку стручне литературе, 4. Неговање, одржавање и по потреби обнављање школског зеленила, 5. Предавање из области заштите и унапређења животне средине (загађивање и заштита хране, шумских плодова, проблеми отпадног натеријала, примена секундарних сировина уз ангажовање предавача), 6. Сарадња са Заводом за заштиту здравља, 7. Сарадња са Друштвом младих истраживача, 8. Промовисање здравих стилова живота, 9. Обележавање светског дана заштите животне средине 6.јун 10.Опремање зидних новина са темама очувања и заштите човекове средине, 11.Излети - природни резервати 12.Стручна екскурзија ученика пејзажне архитектуре 		

Напомена: Одређени садржаји еколошког програма се већ остварују кроз наставне и ваннаставне активности (кроз градива биологије, хемије, географије, физике, еколошке секције, кроз заједничке теме и активности природних и друштвених наука).

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања и програм заштите од дискриминације

На основу Општег протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања, Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама, Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање (Сл.гл.РС. бр. 30/2010.) и чл. 103. Закона о основама система образовања и васпитања (сл.гл. РС бр. 72/2009.)

Економско-трговинска школа доноси:

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања у школи

којим се прецизирају улоге и одговорности свих субјеката укључених у живот и рад школе.

На основу Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама школа је формирала **Тим** за заштиту од насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације који чине четири наставника, педагог школе и директор школе. Имена чланова Тима су истакнута на видним местима у школи.

Свако насиље над ученицима се може спречити у атмосфери која:

- развија и негује културу понашања
- не толерише насиље и не ћути о њему
- развија свест и одговорност свих
- обавезује на поступање све који имају сазнање о насиљу

Програмом заштите ученика су дефинисане превентивне активности, као и кораци и процедуре у поступању у заштити ученика од насиља. Такође је дефинисано шта се сматра насиљем, као и које све врсте и облике обухвата.

Насиље се дефинише као сваки облик једанпут учињеног или поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавања здравља, развоја и достојанства ученика.

Подела најчешћих облика насиља

У табелама су приказани нивои реаговања и различити облици насиља. У зависности од интензитета, учесталости, степена ризика и последица које насиље оставља, поједини облици се понављају на више различитих нивоа.

Први ниво

На првом нивоу активности преузима одељенски старешина, наставник, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са одељенском заједницом, групом ученика и индивидуално. Ако то не уроди плодом, ако се насиље понавља, или исти ученик више пута трпи насиље првог нивоа, тада се укључују и други органи школе.

1.	Физичко насиље	Емоционално/ психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информативних технологија
	Ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари	Омаловажавање, оговарање, врђање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, »прозивање»	Добацивање, подсмевање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина	Неумесно са сексуалним поруком, добацивање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуална недвосмислена гестакулација	Узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих СМС и ММС порука

На другом нивоу активности предузима одељенски старешина у сарадњи са педагогом, психологом, Тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачан васпитни рад није делотворан, одељењски старешина доставља писани захтев директору школе за покретање васпитно-дисциплинског поступка. Директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са Законом.

Насиље другог нивоа и поновљено насиље првог нивоа третирају се као лакша повреда обавеза.

2.	Физичко Насиље	Емоционално/ психичко	Социјално насиље	Сексуално насиље и	Насиље злоупотребом
----	----------------	-----------------------	------------------	--------------------	---------------------

	насиље		злоупотреба	информативних технологија
Шамарање, ударање, гажење, цепање одела, »шутке«, затварање, пљување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу	Уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање	Сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање	Сексуално додиривање, показивање порнографск ог материјала, показивање интимних делова тела, свлачење	Оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба блогова, форума и четовања, снимање појединаца против њихове воље снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика

На трећем нивоу, активности предузима директор са Тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља, мада се они могу искључити ако се процени да је њихово присуство штетно. Укључују се и остале институције из спољашње мреже заштите и подршке. Директор обавезно обавештава Министарство просвете у року од 24 сата од инцидента. Ако постоји сумња или сазнање на насиље, злостављање и занемаривање детета и ученика у породици, директор обавештава Центар за социјални рад и полицију. Ако постоји сумња да насилни догађај може да има елементе кривичног дела или прекршаја, директор обавештава родитеља и полицију. Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да обавести родитеља, а у зависности од случаја и полицију, односно Центар за социјални рад. Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице (укључујући пунолетног ученика) према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни Центар за социјални рад и полицију. Овде је покретање васпитно-дисциплинског поступка обавезно.

3.	Физичко насиље	Емоционално/ психичко насиље	Социјално насиље	Сексуално насиље и злоупотреба	Насиље злоупотребом информативних технологија
	Туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским	Застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања,	Претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група	Завођење од стране одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на	Снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечја порнографија

температурама, напад оружјем	навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци...	(кланова), које за последицу има повређивање других	сексуални чин, силовање, инцест	
------------------------------	--	---	---------------------------------	--

Спољашна заштитна мрежа

Спољашњу заштитну мрежу чине следеће институције:

1. Центар за социјални рад
2. Полицијска управа
3. Дом здравља
4. Канцеларија за младе и Дом омладине
5. Дневни боравак за децу и младе "Кокоро"
6. Локална самоуправа
7. Спортски савез
8. Центар за културу и библиотека

Циљ сарадње : стручна помоћ, подршка и сарадња у решавању проблема и задовољавање културних и спортских потреба ученика.

Унутрашња заштитна мрежа

Унутрашњу заштитну мрежу чине сви запослени и ученици школе почев од помоћно – техничког особља преко дежурних наставника, школског полицајца, Тима за заштиту од насиља, ученичког тима за медијацију па до видео надзора чије услуге су веома корисне.

Школа је прописала улоге и одговорности запослених и ученика у школи. На видним местима у школи истакнути су кораци деловања у случају дешавања насиља, или у случају основане сумње да се над појединцем/цима врши дискриминација.

Циљеви програма заштите

Циљеви овог програма су првенствено подизање нивоа свести и повећање осетљивости свих укључених у живот и рад школе за препознавање насиља, злостављања, занемаривања и дискриминације.

Такође, циљеви овог програма су превенције ризичног понашања ученика које је узроковано алкохолом и психоактивним супстанцама и сузбијање појаве малолетничке деликвенције.

Програм заштите ученика од насиља има као општи циљ да наша школа буде безбедно и подстицајно место чиме се остварује право сваког детета да буде заштићено од свих облика насиља. Ово се постиже применом мера и програма **превенције**, ради стварања безбедне средине, и мера **интервенције** у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање ученика као и дискриминације.

Превентивне активности

- подстицање и развијање климе прихватања, толеранције и међусобног уважавања;
- идентификација безбедносних ризика у школи увидом у документацију, непосредно окружење евидентирањем критичних места у школи, анкетирањем ученика, наставника и родитеља;
- повећање свести свих који су укључени у живот и рад школе на уочавање, препознавање и решавање насиља, злостављања и дискриминација;
- оспособљавање свих запослених и родитеља за рано препознавање знакова у понашању деце који указују на потенцијално насилно понашање;
- пружање помоћи ученицима у савладавању личних проблема и проблема у учењу;
- изграђивање и примена норми понашања, информисање о правилима и кућном реду;
- детаљно информисање ученике првог разреда о Посебном протоколу, врстама насиља и последицама;
- сарадња са родитељима путем Савета, родитељских састанака, индивидуалних и групних разговора;
- сарадња са службама ван школе које посредно и непосредно могу помоћи на превазилажењу проблема насиља у школи.
- Такође у склопу превентивних активности ученицима се организују предавања, трибине, радионице на тему болести зависности, трговине људима, безбедности у саобраћају, проблеми у адолесценцији, одржавање медијације са ученицима који су у конфликту, васпитни рад по питању хуманих и равноправних односа међу половима, прихватање различитости, указивање на штетност и последице дискриминације, подстицање и похваљивање ученика у примерима добре праксе, учествовање у обележавању пригодних датума и школских манифестација.

Интервентне активности

- Спровођење процедура и поступака реаговања у ситуацијама насиља;
- У случају дојаве или сазнања да се дешава било који облик насиља предузимају се већ устаљени интервентни кораци у сврху прекида насиља, обавештавања надлежних особа, прикупљања доказа, обављају се разговори, индивидуални, групни, рад са одељењем;
- Обавештавају се и позивају родитељи;
- У зависности од врсте и нивоа насиља укључују се и остале институције и органи из спољашне мреже заштите;
- Тим сачињава Оперативни план заштите за починиоца и за жртву насиља и креће се са појачаним васпитним радом. Уколико појачан васпитни рад са починиоцем насиља није делотворан директор покреће васпитно-дисциплински поступак против ученика.
- Праћење и евидентирање врста и учесталости насиља и процењивање ефикасности спровођења Програма заштите;
- Рад на отклањању последица насиља и интеграција ученика у заједницу вршњака;

Програм школског спорта

Ради развоја и практиковања здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности, школа у оквиру школског програма, поред наставе реализује и програм школског спорта.

Циљ школског спорта је да се разноврсним и систематским моторичким активностима, у повезаности са осталим васпитно – образовним подручјима, допринесе интегралном развоју личности ученика (когнитивном, афективном, моторичком), развоју моторичких способности, стицању, усавршавању и примени моторичких умења, навика и неопходних теоријских знања у свакодневним и специфичним условима живота и рада.

Школа у оквиру школског програма, поред наставе реализује и програм школског спорта. Школским спортом су обухваћени сви ученици кроз одељењска такмичења и припреме за такмичења. Школа обавља припреме и такмичења у складу са школским програмом.

Активности	Носиоци активности	Динамика
<ul style="list-style-type: none"> Учешће школских екипа у кошарци (мушка и женска) на такмичењима у организацији савеза за школски спорт- Бор 	<ul style="list-style-type: none"> Професори физичког васпитања, ученици 	<ul style="list-style-type: none"> Током школске године
<ul style="list-style-type: none"> Учешће школских екипа у одбојци (мушка и женска) на такмичењима у организацији савеза за школски спорт- Бор 	<ul style="list-style-type: none"> Професори физичког васпитања, ученици 	<ul style="list-style-type: none"> Током школске године
<ul style="list-style-type: none"> Учешће школских екипа у малом фудбалу (мушка и женска) на такмичењима у организацији савеза за школски спорт- 	<ul style="list-style-type: none"> Професори физичког васпитања, ученици 	<ul style="list-style-type: none"> Током школске године

Бор		
<ul style="list-style-type: none"> Учешће школских екипа у рукомету (мушка и женска) на такмичењима у организацији савеза за школски спорт- Бор 	<ul style="list-style-type: none"> Професори физичког васпитања, ученици 	<ul style="list-style-type: none"> Током школске године
<ul style="list-style-type: none"> Учешће појединачно на такмичењима (стрелаштво, стони тенис, атлетика, пливање) у организацији савеза за школски спорт - Бор 	<ul style="list-style-type: none"> Професори физичког васпитања, ученици 	<ul style="list-style-type: none"> Током школске године
<ul style="list-style-type: none"> Реализација традиционалног турнира у стоном тенису 	<ul style="list-style-type: none"> Професори физичког васпитања, ученици 	<ul style="list-style-type: none"> Октобар-Децембар
<ul style="list-style-type: none"> Реализација традиционалног турнира у кошарци, баскету и малом фудбалу 	<ul style="list-style-type: none"> Професори физичког васпитања, ученици 	<ul style="list-style-type: none"> Новембар-Март

Програм сарадње са локалном самоуправом

Циљ: Укључивање у локалну самоуправу и спровођење заједничких активности на планирању садржаја и начина сарадње, нарочито о питањима од којих зависи развој школе.

Активности	Носиоци активности	Динамика
<ul style="list-style-type: none"> • израда Предлога финансијског плана • израда Финансијског плана и плана набавки • финансирање текућих расхода • капитално одржавање школе • планирање уписа у I разред • учешће локалне самоуправе у школским пројектима • учешће представника локалне самоуправе у манифестацијама које организује школа • ушеће школе у локалним манифестацијама • учешће представника локалне самоуправе у раду стручног актива за развојно планирање школе • учешће представника локалне самоуправе у раду тима за самовредновање • Сарадња са канцеларијом за младе при општини Бор 	<ul style="list-style-type: none"> • финансијска служба општине, шеф рачуноводства школе, директор • финансијска служба општине, шеф рачуноводства школе, директор • финансијска служба општине • општинско веће, председник општине, финансијска служба општине, школа • одељење за друштвену делатност, чланови општинског већа, заједница за образовање школа • пројектни тим школе, директор, представници општине • представници локалне самоуправе и школа • Представници канцеларије за маде • Ученички парламент • Наставници представници школе 	<p>јул – септембар</p> <p>децембар – јануар</p> <p>у току године летњи распуст</p> <p>децембар</p> <p>у току године</p> <p>у току године</p> <p>У току године</p> <p>По расписаним и одобреним пројектима</p>

Програм сарадње са породицом

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења. Програми у области сарадње са породицом усмерени су на јачање родитељске компетенције и имају социо-едукативни и саветодавни карактер. Сарадња са породицом одвијаће се плански и систематски током целе године укључујући породице у планирању, реализацији и еволуацији те сарадње. Да би се што боље одговорило потребама деце, породице и средине, сарадња ће се реализовати применом и комбинацијом различитих облика сарадње:

Партиципација родитеља у школи, тј. њихова укљученост у различите аспекте школског живота представља важну компоненту образовно-васпитног процеса и у непосредној је вези са квалитетом тог процеса. Партнерство породице и школе представља важан предуслов за адекватно подржавање и подстицање развоја детета, будући да је добробит детета централни интерес, како породице тако и школе.

Програмом сарадње са породицом, школа дефинише кроз активности, носиоце и динамику сарадње са родитељима, односно старатељима ученика, који обухватају детаљно информисање, саветовање, укључивање у наставне, и остале активности школе и консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, организационих и финансијских питања, с циљем унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности васпитно-образовних утицаја.

ЦИЉ:

Породица и школа имају заједнички циљ – подржавање и подстицање развоја ученика, те њихови односи морају бити пре свега партнерски.

Програми у области сарадње са породицом усмерени су пре свега на развијање партнерских односа између кључних актера у школи, као и на јачање родитељске компетенције, посебно у областима процеса васпитања и превенције негативних појава.

ЗАДАЦИ :

- информисање родитеља о њиховим правима и обавезама, те начинима укључивања у рад школе,
- задовољавање потреба породице и њених циљева,
- едуковање родитеља кроз информисање и пружање адекватног модела васпитања и образовања,
- развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању ученика,
- обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и школе,
- остваривање позитивне интеракције наставник - родитељ,
- обезбеђивање информисаности родитеља о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика, као и о свим дешавањима у животу школе.

Планиране активности са родитељима – старатељима

Активности	Носиоци активности/облик сарадње	Динамика
<ul style="list-style-type: none"> Заједнички родитељски састанак за родитеље ученика првог разреда са педагогом школе и наставницима који презентују своје изборне предмете; 	Родитељски састанак Одељењске старешине Педагог, Предметни наставници	септембар
<ul style="list-style-type: none"> Избор чланова родитеља за Савет родитеља; 	Родитељски састанак Одељењске старешине	септембар
<ul style="list-style-type: none"> Информисање родитеља о свим сегментима рада школе на седницама Савета родитеља а у складу са планом и програмом рада Савета; 	Седница Савета родитеља Председник Савета родитеља	септембар
<ul style="list-style-type: none"> Упознавање родитеља са свим Правилницима који су заступљени у школи; 	Родитељски састанак Одељењски старешина	септембар
<ul style="list-style-type: none"> Упознавање родитеља са припремом и начинима полагања матурског испита; 	Родитељски састанак Одељењске старешине, Предметни наставници, Директор школе	Новембар, децембар
<ul style="list-style-type: none"> Информисање родитеља о успеху и изостанцима ученика на свим класификационим периодима; 	Родитељски састанак, Седница Савета родитеља Одељењски старешина	Новембар, јануар, април и јун
<ul style="list-style-type: none"> Предавања за родитеље на актуелне теме по питању безбедности ученика; 	Трибине за родитеље, Наставник психологије и Тим за Заштиту од насиља	Новембар, јануар

<ul style="list-style-type: none"> Организовање "Родитељског дана" у циљу јачања сарадње између школе и породице; 	Састанци, разговори Одељењски старешина, Педагог школе	Током првог и другог полугодишта
<ul style="list-style-type: none"> Учешће представника родитеља у Школском одбору чиме су у позицији да утичу на образовно-васпитни и сваки други аспект рада школе; 	Седнице Школских одбора, Представници Савета родитеља	На свим редовним и ванредним седницама
<ul style="list-style-type: none"> Саветодавни рад са родитељима проблематичних ученика (изостанци, недолично понашање и др.); 	Индивидуални разговори Одељењски старешина, педагог, директор школе	Током читаве школске године
<ul style="list-style-type: none"> Консултовање родитеља у доношењу одлука око организационих и финансијских питања; 	Родитељски састанак, Седница Савета родитеља	Редовне седнице током године
<ul style="list-style-type: none"> Учешће у пројекту "Отворена врата" за родитеље ученика основних школа; 	Презентације, разговори Педагог, Тим за маркетинг	Март, април и мај
<ul style="list-style-type: none"> Учешће родитеља у Тиму за самовредновање; 	Састанци Тима Представник Савета родитеља	Према динамици самовредновања
<ul style="list-style-type: none"> Укључивање родитеља у решавању проблема код деце која имају тешкоће у савладавању појединих предмета; 	Разговори Предметни наставници, Одељењске старешине, Педагог школе	Према потребама родитеља
<ul style="list-style-type: none"> Саветодавни рад са родитељима по питању професионалне оријентације њиховог детета; 	Разговори Педагог и предметни наставници	Од октобра месеца
<ul style="list-style-type: none"> Учешће родитеља у промоцијама, манифестацијама и разним другим културним активностима које школа организује; 	Заједнички сусрети, Дружења Директор школе, Одељењске старешине	Током школске године

<ul style="list-style-type: none"> • Финансијско учешће родитеља у унапређењу услова образовања у школи; 	Новчани улог Родитељи ученика	Септембар (током школске године)
<ul style="list-style-type: none"> • Упућивање родитеља на праћење Сајта школе ради потпунијег информисања; 	Праћење Сајта школе Родитељи ученика	Од септембра до краја школске године
<ul style="list-style-type: none"> • Анкетирање родитеља у погледу њиховог задовољства сарадње са школом и у погледу њихових сугестија за наредну школску годину. 	Анкетирање Одељењске старешине, Педагог школе	Јуна месеца

Програм излета и екскурзија

Циљ: Упознавање садржаја предмета, појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и морално, естетско, емоционално, професионално, и социјално васпитање. Развијање интересовања за

природу и изграђивање еколошких навика, стицање нових сазнања, изграђивање естетских и културних потреба и навика као и позитивних социјалних односа међу ученицима и професорима.

Разред	Екскурзије	Излети / стручне посете
Први	<ul style="list-style-type: none"> • Лепенски Вир и Доњи Милановац 	<ul style="list-style-type: none"> • Стручна посета универзитета Сингидунум и туристичких локација града Ниша • Брестовачка бања, Лазарева пећина, Борско језеро као и неко од сеоских туристичких домаћинстава
Други	<ul style="list-style-type: none"> • Ђавоља Варош или Копаоник 	<ul style="list-style-type: none"> • Стручна посета Народној Банци Србије, скупштини и Београду

Трећи	<ul style="list-style-type: none"> • Војводина или Северна Грчка 	<ul style="list-style-type: none"> • Сајам образовања у Београду
Четврти	<ul style="list-style-type: none"> • Будимпешта – Братислава – Беч или Северна Италија 	<ul style="list-style-type: none"> • Међународни сајам књига у Београду

- Школа ће извести екскурзије уколико се испуне услови дефинисани Правилником о екскурзијама
- Сајам туризма је за све разреде али само за профил ТУРИСТИЧКИ ТЕХНИЧАР

ПРОГРАМ ЕКСКУРЗИЈЕ

Посета археолошком налазишту Лепенски Вир и Доњем Милановцу

Разред	Образовни профили	Минимални број ученика
<ul style="list-style-type: none"> • Први 	<ul style="list-style-type: none"> • сви 	30

Образовни циљеви:

- Практично упознавање са географским обележјима и особинама рељефа путног правца тј. регије
- Практична провера теоретских знања из историје и географије о природно-друштвеним и економским обележјима и особинама места.
- Проширивање знања о основним туристичким појмовима.
- Упознавање са културним и историјским локацијама локалног региона.

Васпитни циљеви:

- Развијање мотивације за учење.
- Подстицање на будући избор професионалног усмерења.
- Развијање квалитетне и ефикасне сарадње са другима и развијање тимског рада.
- Развијање доживљаја одговорности према културном и историјском наслеђу Србије.
- Неговање пријатељства и другарства.

Програм посете:

Активност	Напомена
Путовање до Лепенског Вира	
Обилазак археолошког налазишта	У складу са организацијом коју предвиди особа задужена за реализацију обиласка
Обилазак Доњег Милановца	У складу са организацијом коју предвиди особа

	задужена за реализацију обиласка
Слободно време	Спортско-рекреативне активности
Путовање до Бора	

Носиоци предвиђених садржаја:

Директор школе, Одељењске старешине, Наставници стручних предмета, Предметни наставници, Секретаријат школе

Путни правац:

- Бор - Београд - Бор

Време реализације

- Април- мај

Ниш - Пролом Бања – Ђавоља варош - Куршумлија

I Образовно-васпитни циљеви:

- Практично упознавање са географским обележјима и особинама рељефа путног правца
- Практична провера теоретских знања из историје и географије о природно-друштвеним и економским обележјима и особинама регије и места која се посећују
- Подстицање ученика да вредновање културног наслеђа уграде у свакодневни живот и културу живљења
- Развијање естетских вредности код ученика
- Формирање правилног схватања и односа ученика према рекреативним туристичким елементима
- Упознавање културно-историјских знаменитости регије

II Садржаји којима се постављени циљеви остварују:

- Обилазак Ниша: Чегра, Нишке Бање, Медијане
- Обилазак Пролом Бање: извора лековите воде, цркве Лазарица, природног феномена увијених шљива
- Обилазак Ђавоље вароши: земљаних кула, извора ђавоље воде, цркве Св. Петке, рударских окана „Саских рудника“
- Обилазак Куршумлије, као и манастира Св. Николе и манастира Пресвете Богородице

III Планирани обухват ученика:

- Ученици другог разреда, најмање 60%

IV Носиоци предвиђених садржаја и активности:

- Одељењске старешине, секретаријат школе, директор, вођа пута, туристичка агенција

V Трајање, путни правци, техничка организација и начин финансирања:

- **Време реализације:** април-мај
- **Трајање** екскурзије је два дана, једно ноћење у Нишу
- **Путни правац:** Бор – Ниш - Пролом Бања- Ђавоља Варош – Куршумлија - Бор
- **Организација:** Директор, секретаријат школе, ПУ Бор, туристичка агенција
- **Финансирање:** родитељи ученика

Копаоник – Крушевац

I Образовно-васпитни циљеви:

- Практично упознавање са географским обележјима и особинама рељефа путног правца
- Практична провера теоретских знања из историје и географије о природно-друштвеним и економским обележјима и особинама регије и места која се посећују
- Подстицање ученика да вредновање културног наслеђа уграде у свакодневни живот и културу живљења
- Развијање естетских вредности код ученика
- Формирање правилног схватања и односа ученика према рекреативним туристичким елементима
- Упознавање културно-историјских знаменитости регије

II Садржаји којима се постављени циљеви остварују:

- Обилазак манастира Жича и Студеница
- Обилазак манастира Ђурђеви Ступови и Сопоћани
- Обилазак природних лепота Копаоника, шетња до Панчићевог врха
- Обилазак центра Крушевца и цркве Лазарице

III Планирани обухват ученика:

- Ученици другог разреда, најмање 60%

IV Носиоци предвиђених садржаја и активности:

- Одељењске старешине, секретаријат школе, директор, вођа пута, туристичка агенција

V Трајање, путни правци, техничка организација и начин финансирања:

- **Време реализације:** септембар-октобар
- **Трајање** екскурзије је три дана, два ноћења на Копаонику
- **Путни правац:** Бор – Копаоник- Крушевац - Бор
- **Организација:** Директор, секретаријат школе, ПУ Бор, туристичка агенција
- **Финансирање:** родитељи ученика

Војводина

1. Образовно - васпитни циљеви:

- Практично упознавање са географским обележјима и особинама рељефа путног правца, тј. територије коју исти третира;
- Практична провера теоријских знања из историје и географије о природно-друштвеним и економским обележјима и особинама локалитета и градова као и друштвено-политичком уређењу и туристичким потенцијалима истих;
- Упознавање културно-историјских знаменитости градова и локалитета.

2. Садржаји којима се постављени циљеви остварују:

- Обилазак фрушкогорских манастира: Ново Хопово и Крушедол;
- Обилазак Новог Сада: шетња пешачком зоном Змај Јовине од Српског народног позоришта и Градске куће до Владичанског двора, Матице српске, Дунавске улице и парка; обилазак Петроварадинске тврђаве;
- Обилазак Сремских Карловаца: Патријаршијски двор, Саборна црква, Гимназија, барокна фонтана „Четири лава“;
- Обилазак Суботице: Градска кућа, Синагога, Градски трг, Рајхл галерија, парк...
- Обилазак Палића: Палићко језеро, Зоолошки врт, ергела коња Келебија.

3. Планирани обухват ученика:

- Ученици другог разреда, најмање 60%

4. Носиоци предвиђених садржаја и активности:

- Разредне старешине, секретаријат школе, директор, вођа пута, туристичка агенција

5. Трајање, путни правци, техничка организација и начини финансирања:

- **Време реализације:** септембар
- **Трајање** екскурзије је три дана, два ноћења у Новом Саду
- **Путни правац:** Бор - Нови Сад - Суботица - Нови Сад - Бор
- **Организација:** Директор, секретеријат школе, ПУ Бор, туристичка агенција
- **Финансирање:** родитељи ученика

Северна Грчка

Стручна комисија за планирање и програмирање екскурзије ученика Економско-трговинске школе у сарадњи са предметним наставницима припремила је план и програм екскурзије.

План и програм екскурзије садржи:

- Образовно-васпитне и здравствене циљеве и задатке екскурзије
- Садржаје екскурзије којима се задати циљеви остварују
- Обухват ученика
- Носиоце предвиђених садржаја и активности
- Време трајања екскурзије

ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНИ И ЗДРАВСТВЕНИ ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ЕКСКУРЗИЈЕ

Овом екскурзијом као ваннастаним обликом образовно-васпитног рада постављени су следећи циљеви:

- Савлађивање и продубљивање дела наставног програма непосредним упознавањем садржаја наставних предмета туристичке географије, историје, српског језика и књижевности, ликовне културе, агенцијског хоотелијерског пословања, страних језика и физичког васпитања
- Уочавање појава и односа у природној и друштвеној средини Северне Грчке
- Упознавање и разумевање културно-историјског значаја ове регије
- Подстицање ученика да вредновање културног наслеђа уграде у свакодневни живот и културу
- Развијање естетских вредности код ученика
- Практична примена стечених знања из страних језика у конверзацији са локалним становништвом Грчке
- Уочавање привредних достигнућа ове регије и утицај истих на развој државе

- Формирање правилног схватања и односа ученика према рекреативним туристичким елементима

Задаци који се остварују реализацијом програма ове екскурзије су:

- проучавање објеката и феномена у природи ове регије
- уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима
- стицање нових сазнања, развијање интересовања за природу приморских регија
- изграђивање еколошких навика код ученика
- упознавање занимања људи која су карактеристична за простор Северне Грчке
- схватање кореалитивних односа између појединих наставних предмета
- продубљивање знања о историјским појавама и процесима на простору Северне Грчке
- неговање радног, моралног, патриотског и естетског васпитања на историјским садржајима
- неговање лепог, складног и логичког излагања, према нормама књижевног језика
- оспособљавање за самостално коришћење података и извођење судова и закључака на основу прикладне изворне грађе и историјске литературе
- увођење ученика у свет опажања и доживљавања уметничких дела и развијање критичког односа према истим
- омогућавање свестраног развоја ученикове личности, његових, како емоционално доживљених, тако и интелектуално-креативних способности
- стицање навика посећивања галерија и музеја ради развоја целовите личности ученика
- развијање позитивног односа према националним вредностима овог простора, али и према националним вредностима наше земље
- уочавање значаја уметничких и културних вредности једног народа
- изграђивање естетских, културних и спортских потреба и навика, као и позитивних социјалних односа међу ученицима
- развијање и учвршћивање навика о свакодневној систематској нези тела, о развијању и одржавању физичке кондиције и практиковању усвојених вештина из физичке културе

НОСИОЦИ ПРЕДВИЂЕНИХ САДРЖАЈА И АКТИВНОСТИ

Носиоци припреме, организације и извођења програма и плана екскурзије су директор наше школе, одељењске старешине одељења које изводе екскурзију и стручни вођа пута који се бира из реда наставника који реализују наставне планове и програме који су у вези са циљевима, задацима и садржајима екскурзије.

ВРЕМЕ ТРАЈАЊА ЕКСКУРЗИЈЕ

За извођење екскурзије предвиђен је месец септембар. Екскурзија ће трајати укупно пет дана.

Беч-Братислава-Будимпешта

I Образовно-васпитни циљеви:

- Практично упознавање са географским обележјима и особинама рељефа путног правца тј. територије државе коју исти третира
- Практична провера теоретских знања из историје и географије о природно-друштвеним и економским обележјима и особинама држава и градова као и друштвено-политичком уређењу истих.
- Подстицање ученика да вредновање културног наслеђа уграде у свакодневни живот и културу живљења
- Развијање естетских вредности код ученика
- Практична примена стечених знања из страних језика у конверзацији са локалним становништвом
- Формирање правилног схватања и односа ученика према рекреативним туристичким елементима
- Упознавање културно-историјских знаменитости градова и држава

II Садржаји којима се постављени циљеви остварују:

- Панорамски обилазак Братиславе: Стари део града на обали Дунава, Братиславски дворцац и централни део града-Кетадрала Св. Мартина, палата Гаскалович, кула Св. Михајла, народно позориште.
- Обилазак Будимпеште: Трг хероја, базилика св. Стефана, Парламент, Рибарска тврђава, катедра св. Матијаса, Будимски дворцац, српска четврт са спомеником Вуку Стефановићу Караџићу, брдо Гелерт, мостови на Дунаву, Тропикоријум.
- Обилазак Сент-Андреје: кућа Јакова Игњатовића, стари главни Трг Благовештенске цркве, Саборна црква, српске школе
- Обилазак Беча: катедра св. Стефана, Парламент, Опера, дворцац Шенбрун, дворцац Хофбург и др.

III Планирани обухват ученика:

- Ученици четвртог разреда, најмање 60%

IV Носиоци предвиђених садржаја и активности:

Школски програм 2018. – 2022

- Одељењске старешине, секретаријат школе, директор, вођа пута, туристичка агенција

V Трајање, путни правци, техничка организација и начин финансирања:

- **Време реализације: септембар**
- **Трајање** екскурзије је пет дана, два ноћења у Будимпешти и два у Бечу
- **Путни правац:** Бор – Беч- Братислава-Будимпешта – Бор
- **Организација:** Директор, секретаријат школе, ПУ Бор, туристичка агенција
- **Финансирање:** родитељи ученика

Северна Италија

I Образовно-васпитни циљеви:

- Практично упознавање са географским обележјима и особинама рељефа путног правца тј. територије државе коју исти третира
- Савлађивање и продубљивање дела наставног програма непосредним упознавањем садржаја наставних предмета туристичке географије, историје, српског језика и књижевности, ликовне културе, филозофије, агенцијског и хотелијерског пословања, страних језика и физичког васпитања,
- Уочавање појава и односа у природној и друштвеној средини Италије,
- Упознавање и разумевање културно-историјског наслеђа ове државе
- Подстицање ученика да вредновање културног наслеђа уграде у свакодневни живот и културу живљења
- Развијање естетских вредности код ученика
- Практична примена стечених знања из страних језика у конверзацији са локалним становништвом Италије
- Формирање правилног схватања и односа ученика према рекреативним туристичким елементима
- Упознавање културно-историјских знаменитости градова и држава

II Садржаји којима се постављени циљеви остварују:

- Разгледање знаменитости Венеције (Моста Уздаха, Тамнице, Дуждеве палате, звоника и цркве Св. Марка, канала Гранде, моста Риалто, катедрале Санта Марија де ла Салуте.
- Панорамско разгледање Риминија
- Обилазак знаменитости Сан Марина (Трга Либерта, Порте Сан Франческо, споменика Гарибалдију, базилике Сан Мано, куле Цеста)
- Обилазак Равене (гроба Дантеа Алигијерија, споменика Анити Гарибалди, театра, главног градског трга, пешачке зоне...)
- Обилазак Пизе (Трга чуда са Базиликом Дуомо, Крстионицом и чувеним Кривим торњем)
- Обилазак Монеткатиња, најпознатије бање Тоскане
- Обилазак Болоње споменика Нептуну, цркве Св. Петронија, Базилике Св. Франческа, палате Банки и палате Акурсио, Трга Мађоре, Универзитета...)
- Обилазак Вероне, „Града љубави“ (Трга Бра, Арене, Трга Ербе, торња Ломберти, Трга Сињори, палате Мафеи, дворишта Јулијине куће...)

III Планирани обухват ученика:

- Ученици четвртог разреда, најмање 60%

IV Носиоци предвиђених садржаја и активности:

- Одељењске старешине, секретаријат школе, директор, вођа пута, туристичка агенција

V Трајање, путни правци, техничка организација и начин финансирања:

- **Време реализације:** септембар
- **Трајање** екскурзије је пет дана, два ноћења у Будимпешти и два у Бечу
- **Путни правац:** Бор – Лидо ди Јесоло - Венеција – Римини – Сан Марино – Равена – Пиза – Монтекатини – Болоња - Верона – Лидо ди Јесоло – Бор
- **Организација:** Директор, секретаријат школе, ПУ Бор, туристичка агенција
- **Финансирање:** родитељи ученика

ПРОГРАМ СТРУЧНИХ ПОСЕТА И ИЗЛЕТА

Стручна посета Универзитету Сингидунум и туристичким локацијама града

Ниша

1.

Разред	Образовни профил	Минималан број ученика
Први	сви	40

Образовни циљеви:

- Упознавање са универзитетским образовањем.
- Проширивање знања о основним економским и правним појмовима.
- Проширивање знања о основним туристичким појмовима.
- Упознавање са културним и историјским локацијама града Ниша.

Васпитни циљеви:

- Развијање мотивације за учење.
- Подстицање на будући избор професионалног усмерења.
- Развијање квалитетне и ефикасне сарадње са другима и развијање тимског рада.
- Развијање доживљаја одговорности према културном и историјском наслеђу Србије.
- Неговање пријатељства и другарства.

Програм посете:

Активност	Напомена
Путовање до Ниша	
Обилазак Универзитета Сингидунум	Обилазак Универзитета укључује присуство предавањима универзитетских професора и/или радионицама осмишљених за економску, правну и туристичку групу предмета.
Слободно време	
Обилазак туристичких локалитета	Обилазак туристичких локалитета подразумева упознавање са локалитетима: Ћеле кула, концентрациони логор на Црвеном Крсту, Медијана...
Путовање до Бора	

Носиоци предвиђених садржаја:

Директор школе, Одељењске старешине, Наставници стручних предмета, Предметни наставници, Секретаријат школе

Путни правац:

- Бор – Ниш – Бор

Време реализације

- април-мај

Брестовачка бања, Лазарева пећина, Борско језеро као и неко од сеоских туристичких домаћинства.

За ученике првог разреда (али и за ученике осталих разреда, у складу са интересовањима) – једнодневни обилазак одређених дестинација локалне туристичке понуде: **Брестовачка бања, Лазарева пећина, Борско језеро као и неко од сеоских туристичких домаћинства.**

Циљ: Један од модула из предмета Агенцијско и хотелијерско пословање јесте Пласирање локалне туристичке понуде, и на овај начин би ученици сагледали дестинације које обухватају локалну туристичку понуду и то како природне тако и друштвене мотиве. На овај начин би били подстакнути да сагледају целину локалне туристичке понуде и да анализирају могућности за промоцију и развој.

Време реализације: у оквиру часова наставе у блоку, у складу са планом овог облика наставе

Стручна посета Народној скупштини Републике Србије и/или Народној банци и обилазак културно-историјских знаменитости Београда

Разред	Образовни профили	Минимални број ученика
• Други	• сви	30

Образовни циљеви:

- Стицање нових знања о највећим државним институцијама Републике Србије.
- Надоградња досадашњих сазнања о организацији и функционисању Народне скупштине.
- Упознавање са историјским развојем и радом Народне скупштине.
- Упознавање са суштинским значајем и улогом у одлучивању у парламентарним условима.
- Стицање основних знања о финансијским институцијама Републике Србије и као основној институцији – Народној Банци.

- Стицање основних знања о организацији и функционисању банака.
- Разумевање функционисања државног економског система са елементима монетарне политике.
- Упознавање са историјом банкарског система Србије.
- Разумевање појма буџет.
- Упознавање са културно-историјским споменицима у оквиру Београдске тврђаве

Васпитни циљеви:

- Развијање мотивације за учење.
- Подстицање за будући избор занимања и професионалну оријентације.
- Разумевање доживљаја одговорности приликом доношења важних државних одлука.
- Развијање и неговање парламентаризма у свим сегментима друштвеног живота.
- Развијање и неговање позитивног односа према културно-историјском наслеђу наше земље
- Развијање квалитетне и ефикасне сарадње са другима и развијање тимског рада.
- Развијање доживљаја одговорности према културном и историјском наслеђу Србије.
- Неговање пријатељства и другарства

Програм посете:

Активност	Напомена
Путовање до Београда	Строго поштовање унапред утврђене сатнице
Обилазак Народне скупштине Републике Србије	У складу са организацијом коју предвиди особа задужена за реализацију обиласка
Обилазак Народне банке Србије Радионица: Мој буџет и ја	У складу са организацијом коју предвиди особа задужена за реализацију обиласка
Обилазак најзначајнијих културно-историјских споменика у оквиру Београдске тврђаве	Обилазак у организацији наставника историје као водича
Слободне активности	Предвиђено време за шетњу у строгом центру Београда, без икаквог самоиницијативног удаљавања
Путовање до Бора	Строго поштовање унапред утврђене сатнице

Носиоци предвиђених садржаја:

- Директор школе
- Одељењске старешине
- Наставници стручних предмета
- Предметни наставници
- Секретаријат школе

Путни правац:

- Бор - Београд - Бор

Време реализације

- Април- мај

Посета Сајму образовања у Београду

Образовни циљеви

- Упознавање ученика са могућностима за наставак школовања на некој од високошколских установа које ће бити представљене на Сајму образовања

Васпитни циљеви:

- Развијање мотивације за учење и истраживање на директном примеру из праксе
- Проширивање видика о могућностима запослења у различитим сферама
- Осамостаљивање и брига о себи

Програм посете:

Активност	Напомена
Путовање до Београда	
Обилазак Међународног сајма туризма у Београду	Разгледање образовне понуде различитих установа, упознавање са специфичностима појединих образовних установа, праћење програма који је ће бити најкориснији ученицима, прикупљање пропагандног материјала
Слободно време	Шетња Кнез Михаиловом улицом
Путовање до Бора	

Активности

- Посета Сајму образовања ради упознавања ученика са могућностима стицања високошколског образовања

Носиоци

- Одељењске старешине, директор, секретаријат школе

Путни правац

- Бор-Београд-Бор

Време реализације

- Према календару београдског Сајма

Посета Међународном београдском сајму књига

Образовни циљеви:

- Упознавање са књижевном понудом српских и иностраних писаца
- Проширивање знања о књижевном стваралаштву наше земље и иностранства
- Упознавање са културним наслеђем наше земље
- Упознавање са књижевним стваралаштвом савременог доба

Васпитни циљеви:

- Развијати мотивацију за читањем
- Развијање интересовања за праћење актуелне књижевне грађе
- Развијање осећаја за читање
- Осамостаљивање и брига о себи
- Стварање позитивног доживљаја приликом посете великом скупу као што је Сајам књига међународног значаја

Активност	Напомена
Путовање до Београда	
Обилазак Међународног сајма књига у Београду	Разгледање понуде различитих издавача, упознавање ученика са актуелном књижевном продукцијом, али и са издавачима и писцима како домаће тако и иностране сцене, праћење програма који је ће бити најкориснији ученицима

Слободно време	Шетња Кнез Михаиловом улицом
----------------	------------------------------

Разред	Образовни профил	Минималан број ученика
Сви разреди	Туристички техничар	40
Путовање до Бора		

Носиоци: Одељењске старешине, директор, секретаријат школе

Путни правац: Бор-Београд-Бор

Време реализације:

Према календару Међународног сајма књига у Београду (последња недеља октобара)

Стручна посета Међународном сајму туризма у Београду

Образовни циљеви:

- Упознавање са туристичком понудом Србије и осталих земаља
- Проширивање знања о начинима промоције туристичких понуда
- Проширивање знања на конкретном примеру о начину и неопходним условима организовања сајма као и промоције на штандовима излагача
- Упознавање са културним и историјским наслеђем града Београда
- Упознавање са уметношћу савременог доба

Васпитни циљеви:

- Развијање мотивације за учење и истраживање на директном примеру из праксе
- Проширивање видика о могућностима запослења у различитим сферама туризма
- Развијање интересовања за културно-историјско наслеђе Србије
- Тим билдинг одељења и разреда образовног профила туристички техничар
- Осамостаљивање и брига о себи

Програм посете:

Активност	Напомена
Путовање до Београда	
Обилазак Музеја савремене уметности	Упознавање са најзначајнијим уметницима, раздобљима, покретима и тенденцијама југословенске, српске и стране уметности 20. века уз стручну реч кустоса
Обилазак Међународног сајма туризма у Београду	Разгледање туристичке понуде разних земаља, упознавање са културама различитих земаља, праћење програма који је ће бити најкориснији ученицима, прикупљање пропагандног материјала који ће се касније користити у настави
Обилазака Калемегданског парка	Обилазак Калемегдана и Војног музеја на отвореном
Слободно време	Шетња Кнез Михаиловом улицом
Путовање до Бора	

Носиоци предвиђених садржаја: наставници стручних предмета код образовног профила туристички техничар, директор, секретаријат школе

Путни правац: Бор – Београд – Бор

Време реализације: Према календару београдског Сајма (фебруар)

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

1. Циљеви програма

- 1.1. Подизање нивоа свести и повећање осетљивости о важности здравља и безбедности, укључујући и безбедност и здравље на раду.
- 1.2. Ангажовање постојећих ресурса школе за стварање безбедног и подстицајног окружења.
- 1.3. Укључивање свих учесника образовно-васпитног процеса у превенцију и доследну примену свих прописаних мера безбедности и здравља на раду.
- 1.4. Укључивање родитеља и органа локалне самоуправе у заједничке активности, везано за стварање климе о неопходности и реализацији безбедности и заштите здравља.
- 1.5. Доследна примена поступака у случајевима оболевања и повређивања на раду.
- 1.6. Информисање свих укључених у рад школе о процедурама, плановима и резултатима на плану безбедности и здравља на раду.

2. Мере, начини и рокови везани за реализацију безбедности и здравља на раду за запослене школе, т.ј. ученике на професионалној пракси или практичној настави

- 2.1. Лице за безбедност и здравље на раду школе обавља послове у складу са Законом о безбедности и здрављу на раду, а нарочито:
 - Прати и контролише примену прописаних мера за безбедност и здравље запослених на раду;
Начин реализације – обилазак школе и свих радних целина у њој; увид у појединачне радне процесе; разговори и консултације са запосленима.
Рокови за реализацију – редовни периодични обиласци.
 - Издаје одговарајуће записнике о обиласку школе и контроли примене мера безбедности и здравља на раду;
Начин реализације – писани записник.
Рокови за реализацију – редовни периодични обиласци.
 - Издаје одговарајуће службене белешке у случајевима појаве опасности и штетности и повећаног ризика од повређивања на радном месту, т.ј. непримењивања мера безбедности и здравља на раду;
Начин реализације – службена белешка са описом стања. т.ј. опасности и штетности и предложеним мерама за решење проблема.
Рокови за реализацију – по указаној потреби, зависно од нивоа ризика.
 - Прати и контролише ефикасност Акта о процени ризика, а по потреби ради неопходне измене и допуне истог;
Начин реализације – периодични обиласци школе и свих радних целина у њој; увид у појединачне радне процесе, стање опреме за рад и стање безбедности и здравља на раду; разговори и консултације са запосленима.
Рокови за реализацију – редовна анализа на 1 годину или ванредно.
 - Врши контролу и даје савете послодавцу у планирању, избору, коришћењу и одржавању средстава за рад, опасних материја и средстава и опреме за личну заштиту на раду;
Начин реализације – увид у стање.
Рокови за реализацију – редовна анализа на 1 годину.

- Прати стање у вези са повредама на раду и професионалним обољењима, као и болестима у вези са радом, учествује у утврђивању њихових узрока и припрема извештаје са предлозима мера за њихово отклањање;
Начин реализације – увид у стање.
Рокови за реализацију – редовна анализа на 1 годину.
- Припрема и спроводи оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад; Начин реализације – теориска настава и практичне инструкције.
Рокови за реализацију – одмах по пријему запосленог у радни однос.
- Припрема упутства за безбедан рад, даје усмене и писане инструкције и контролише њихову примену;
Начин реализације – усмено и писмено.
Рокови за реализацију – по потреби, зависно од стања.
- Забрањује рад на радном месту или употребу средства за рад, у случају када утврди непосредну опасност по живот или здравље запосленог;
Начин реализације – писана забрана.
Рокови за реализацију – одмах по утврђивању опасности.
- Сарађује и координира рад са службом медицине рада и локалном самоуправом по свим питањима у области безбедности и здравља на раду;
Начин реализације – директни и писани контакти.
Рокови за реализацију – по указаној потреби.
- Води евиденције у области безбедности и здравља на раду код послодавца.
Начин реализације – писани Обрасци 1 - 14.
Рокови за реализацију – на 1 годину и ванредно по потреби.

2.2. Послодавац је дужан да:

- Запосленом одреди обављање послова на којима су спроведене мере безбедности и здравља на раду ;
Начин реализације – писани документи.
Рокови за реализацију – одмах по пријему запосленог у радни однос.
- Обавештава запослене и њиховог представника о увођењу нових технологија и средстава за рад, као и о опасностима од повреда и оштећења здравља који настају њиховим увођењем, односно да у таквим случајевима донесе одговарајућа упутства за безбедан рад ;
Начин реализације – писани документи.
Рокови за реализацију – одмах по увођењу нових технологија и средстава рада, односно појави нових опасности и штетности.
- Оспособљава запослене за безбедан и здрав рад;
Начин реализације – преко лица за безбедност и здравље на раду школе, теоретски и практично.
Рокови за реализацију – одмах по пријему запосленог у радни однос.
- Обезбеди запосленима коришћење средстава и опреме за личну заштиту на раду;
Начин реализације – набавка СЛЗ у складу са правилником или Законом.
Рокови за реализацију – у складу са прописаним роковима.
- Обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи, спасавање и евакуацију у случају опасности;
Начин реализације – набавка и допуна санитетског материјала и потребног броја ормарића за пружање прве помоћи; обука одговарајућег броја запослених за пружање прве помоћи, а све у складу са укупним бројем запослених школе.

Рокови за реализацију – у складу са утрошком материјала или датумом истека важности истог, т.ј. законским одредбама о обучавању запослених код послодавца за пружање прве помоћи.

- Заустави сваку врсту рада који представља непосредну опасност за живот или здравље запослених ;

Начин реализације – писана забрана.

Рокови за реализацију – одмах по утврђивању опасности.

2.3. Запослени школе на свом радном месту је дужан:

- да послодавцу даје предлоге, примедбе и обавештења о питањима безбедности и здравља на раду;

Начин реализације – усмено и писмено.

Рокови за реализацију – по указаној потреби.

- да одбије да ради ако му прети непосредна опасност по живот и здравље због тога што нису спроведене прописане мере за безбедност и здравље на радном месту на које је одређен, све док се те мере не обезбеде;

Начин реализације – усмени или писмено.

Рокови за реализацију – одмах по указаној опасности.

- да примењује прописане мере за безбедан и здрав рад, да наменски користи средства за рад и опасне материје, да користи прописана средства и опрему за личну заштиту на раду и да са њима пажљиво рукује, да не би угрозио своју безбедност и здравље као и безбедност и здравље других лица;

Начин реализације – поштовање Закона и писаних процедура.

Рокови за реализацију – одмах и стални задатак.

- да пре почетка рада прегледа своје радно место укључујући и средства за рад која користи, као и средства и опрему за личну заштиту на раду, и да у случају уочених недостатака извести послодавца или друго овлашћено лице;

Начин реализације – визуелни преглед.

Рокови за реализацију – редовно и свакодневни стални задатак.

- да радно место и средства за рад пре напуштања радног места остави у таквом стању које неће угрожавати друге запослене;

Начин реализације – лично уређује радно место.

Рокови за реализацију – редовно и свакодневни стални задатак.

- да, у складу са својим сазнањима, одмах обавести послодавца о опасностима, штетностима, неправилностима или другој појави која би на радном месту могла да угрози његову безбедност и здравље или безбедност и здравље других запослених;

Начин реализације – лично, усмено или писмено.

Рокови за реализацију – одмах по указаној опасности.

3. Мере, начини и поступци везано за безбедност и заштиту здравља ученика школе, у школском објекту и ван њега:

3.1. Руководство школе има следеће обавезе:

- Усклађивање постојећих подзаконских аката школе;
- Обавезно учешће у прописаним безбедносним процедурама и подношењу одговарајућих пријава;
- Контактима са одговарајућим државним органима, органима локалне самоуправе, родитељима и старатељима;
- Праћење и вредновање предузетих мера на пољу безбедности.

Начин реализације – састанци, консултације, анализе, дописи, писане информације и процедуре.

3.2. Надлежни тимови у школи имају следеће обавезе:

- Учествују у обуци и заштити ученика од насиља;
- Координирају израду и реализацију програма заштите ученика;
- Евидентирају појаву насиља;
- Организују консултације у школи и процењују нивое ризика по безбедност ученика;
- Прате и процењују ефекте предузетих мера у заштити ученика;
- Предлажу мере за побољшање безбедности ученика;
- Информишу родитеље, старатеље и органе локалне заједнице о појави насиља, стању безбедности, погоршању безбедности ученика и предузетим мерама за побољшање безбедности.

Начин реализације – састанци, консултације, писане информације.

3.3. Наставно особље има следеће обавезе:

- Обавезно учешће у прописаним безбедносним процедурама;
- Вођење одговарајућих евиденција;
- Учешће у прикупљању информација и смиривању ситуације;
- Стална контрола исправности средстава рада, опреме и радних просторија за време одржавања наставе;

3.4. Дежурни наставници, дежурни ученици и особље ангажовано на безбедности :

- Воде прописане евиденције;
- Контролише улаз и излаз у зграду школе;
- Не дозвољава уношење у зграду школе оружја, опасних материја и оруђа којима се могу нанети повреде, угрозити живот ученика и запослених, односно нанети штета школској и личној имовини;
- Не дозвољава уношење у зграду школе средстава са психоактивним дејством.

3.5. Техничко и помоћно особље школе задужено је за:

- Одржавање исправности зграде школе, средстава и опреме за рад;
- Одржавање исправности електро и осталих уграђених инсталација (нарочито везано за заштићеност и исправност електричних утичница);
- Одржавање чистоће школских просторија, дворишта и спортских терена;
- Обезбеђење приступа у случају појаве опасних по живот и здравље места у радном процесу школе, а све до отклањања истих.

3.6. Сарадња са државним органима и органима локалне самоуправе :

- Сарадња са Министарством унутрашњих послова Републике Србије – школски полицајац: 1. Реагује у случајевима појаве насиља (прекида насилну ситуацију); 2. Предузима даље кораке у складу са протоколом и нивоима ризика; и 3. Одржава сарадњу са свим релевантним особама које могу пружати заштиту.
- Сарадња са Министарством унутрашњих послова Републике Србије – крими инспектор : 1. када је ученику потребна заштита; 2. када постоји сумња да је почињено кривично дело; 3. у случају појаве малолетничке деликвенције.
- Сарадња са Министарством унутрашњих послова Републике Србије – одељење саобраћајне полиције: 1. Постављање саобраћајне сигнализације око школе на начин којим ће се остварити максимална безбедност ученика; 2. Обезбеђење саобраћајних патрола у време најјачег интензитета саобраћаја око школе.
- Сарадња са органима општине и локалном месном заједницом: 1. у циљу очувања школске зграде и осталих објеката и средстава рада у школском дворишту од оштећења и уништавања; 2. организовање превентивних активности – трибине, форуми, округли столови, изложбе, дружења - популаризација важности школског спорта, разних ваннаставних активности, безбедности и здравог начина живота ;

3. Сарадња са Центром за социјални рад ради пружања помоћи ученицима без недовољне бриге и надзора у породици; 4. Сарадња са локалним здравственим установама на едукацији ученика везано за наркоманију, алкохолизам, полне болести и сл.; 5. Сарадња са локалним здравственим установама на редовној и ванредној контроли здравља ученика; 6. Поступање по мерама надлежних органа донетих по прописима у области здравства.

- Сарадња са комуналном полицијом: 1. на решавању проблема у вези са псима луталицама у школском дворишту и школском окружењу, а у вези са могућношћу њиховог напада и уједа ученика или запослених; 2. на решавању проблема недозвољеног паркирања око школе, те на тај начин угрожавања безбедности ученика и запослених.

3.7. Сарадња са родитељима :

- Везано за проблематично или насилничко понашање ученика;
- Везано за стална одсуства ученика из школе;
- Везано за остале појаве које могу утицати на безбедност ученика;
- Везано за лоше здравствено стање ученика.

3.8. Остале мере безбедности и здравља:

- Умрежавање свих кључних носилаца безбедности и здравља (информисање и укључивање ученика, наставника , родитеља, школских органа, свих релевантних организација, институција и друштава из локалне самоуправе);
- Мере дезинфекције, дезинсекције и дератизације;
- Чување средстава рада, предмета и материја које се користе у настави, за одржавање хигијене и сл. ван домаћаја неовлашћених лица, ако могу представљати опасност по живот и здравље ученика;
- Превентивне и куративне здравствене мере;
- Контрола исправности и сервисирање противпожарних апарата;
- Контрола исправности и сервисирање хидрантске опреме;
- Контрола исправности и сервисирање громобранске инсталације.

ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ДРУШТВЕНОМ СРЕДИНОМ

Програм сарадње са локалном средином

Активности	Носиоци	Динамика
<ul style="list-style-type: none"> • Сарадња са јавним предузећима у локалној средини <ul style="list-style-type: none"> • ЈКП „3.октобар“ Бор • ЈКП Водовод • ЈКП Топлана 	<ul style="list-style-type: none"> • директор и представници ЈКП 	у току године
<ul style="list-style-type: none"> • Сарадња са Полицијском управом у Бору <ul style="list-style-type: none"> • ангажовање школског полицајца • учешће у спровођењу превентивних безбедносних активности • провера безбедности услова за извођење екскурзије • сарадња са школским тимом за Заштиту ученика од насиља, Злостављања и занемаривања и др. 	<ul style="list-style-type: none"> • представници Полицијске управе, тим за ЗУН 	у континуитету током године септембар текуће године у току године
Сарадња са институцијама културе у Бору (Народна библиотека, Центар за културу, Музеј рударства и металургије и др.)		
<ul style="list-style-type: none"> • реализација заједничких културних активности • реализација програма културне и јавне делатности школе • партнерство у школским пројектима 	<ul style="list-style-type: none"> • представници и институција и представници школе (ученици, наставници и школски пројектни тим) 	у току године
Сарадња са Туристичком организацијом Бор		
<ul style="list-style-type: none"> • пружање помоћи у реализацији туристичког дела програма који 	<ul style="list-style-type: none"> • представници туристичке организације и ученици 	у току године

<p>организује школа</p> <ul style="list-style-type: none"> • заједничко учествовање на Сајму туризма и другим манифестацијама које организује Туристичка организација Бор • реализација практичне наставе и наставе у блоку за образовни профил туристички техничар • партнерство у школским пројектима 	<p>образовног профила туристички техничар</p> <ul style="list-style-type: none"> • школски пројектни тим 	
<p>Сарадња са Здравственим центром у Бору</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • организација систематских прегледа ученика • организација систематских прегледа запослених • организација предавања за ученике и наставнике из програма здравствене превенције • ангажовање лекара – педијатра за време извођења екскурзије • акције добровољног давања крви (Институт за трансфузију крви Србије) 	<ul style="list-style-type: none"> • лекари Здравственог центра, професор здравственог васпитања, педагог школе и Тим за бригу о запосленима 	<p>према годишњем плану</p>
<p>Сарадња са привредним друштвима и установама</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • реализација наставе у блоку • донаторство 	<ul style="list-style-type: none"> • економске службе у привредним друштвима • туристичке агенције • хотели 	<p>према годишњем плану наставе у блоку</p>
<p>Сарадња са Националном службом за запошљавање</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • планирање уписа ученика у први разред • организација Сајма професионалне оријентације • обезбеђење потребног кадра за ангажовање у школи • заједничке активности у реализацији пројеката НСЗ, стручна пракса и сл. 	<ul style="list-style-type: none"> • представници НСЗ и школе 	<p>децембар</p> <p>април – мај</p> <p>по потреби</p> <p>по потреби</p>

Сарадња са Спортским савезом општине Бор		
<ul style="list-style-type: none"> • реализација програма школског спорта • организација спортских такмичења 	<ul style="list-style-type: none"> • наставници физичког васпитања и представници Спортског савеза 	према годишњем плану школског спорта
Сарадња са медијим (РТВ Бор, ТВ Сезам, електронски медији и др.)		
<ul style="list-style-type: none"> • праћење и промовисање школских активности • представљање образовних програма • обавештења о успесима на такмичењима • праћење школских манифестација (приредбе, пројекти и сл.) 	<ul style="list-style-type: none"> • представници медија и директор, наставници и ученици школе 	према годишњем плану културних и јавних активности школе
Сарадња са локалним удружењима грађана и невладиним организацијама (Ресурс центар Бор, Кокоро, Удружење Црни врх, Алтернатива, Зајечарска иницијатива и др.)	<p>учешће у заједничким пројектима</p> <ul style="list-style-type: none"> • представници организација, ученици и наставници школе 	у току године по потреби и расписаним конкурсима

Програм ученичког парламента

Активности	Носиоци активности	Динамика
<ul style="list-style-type: none"> • Израда плана и програма рада Ученичког парламента • Избор два представника ученичког Парламента за учешће у раду Школског одбора • Предлагање члана стручног актива за развојно планирање из реда ученика • Давање мишљења и предлога о: <ul style="list-style-type: none"> * Извештају о реализацији Годишњег плана * Извештају о реализацији Развојног плана * Извештај о реализацији школског програма * Предлогу Годишњег плана * Мерама безбедности ученика 	Ученички парламент	СЕПТЕМБАР
<ul style="list-style-type: none"> • Осврт на правила понашања у школи и кодекс облачења • Узимање учешћа у акцијама друштвено-корисног рада (уређивање школског простора и сл...) • Узимање учешћа у јесењој акцији “Крв живот значи“ у сарадњи са Трансфузијом Бор • Обавештење ученика о питањима од посебног значаја за њихово школовање и о активностима Ученичког парламента • Организовање хуманитарне акције 	Ученички парламент, Трансфузија Бор, Црвени крст Бор	ОКТОБАР
<ul style="list-style-type: none"> • Анализа успеха и изостанака на крају I класификационог периода • Разматрање односа и сарадње ученика и наставника или стручних сарадника, и анализа атмосфере у школи • Учешће на седницама Школског одбора • Организовање хуманитарне акције 		НОВЕМБАР – ДЕЦЕМБАР
<ul style="list-style-type: none"> • Детаљна анализа успеха на 	Ученички парламет	ЈАНУАР – ФЕБРУАР

<p>крају I полугодишта – II класификационог периода</p> <ul style="list-style-type: none"> • Предлог мере за побољшање успеха и смањење изостанка у школи • Разматрање односа и сарадње ученика и наставника или стручних сарадника и атмосфере у школи након завршетка I полугодишта 		
<ul style="list-style-type: none"> • Анализа успеха и изостанака на крају III класификационог периода • Узимање учешћа у процесу самовредновања школе • Узимање учешћа у пролећној хуманитарној акцији добровољног давалаштва крви • Учешће у акција друштвено – корисног рада (пролећно уређење школског простора...) • Реализација слободних и ваннаставних активности (секције, пролећна спортска такмичења...) • 	<p>Ученички парламент</p>	<p>МАРТ – АПРИЛ</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Анализа успеха и изостанака завршних разреда • Евалуација постигнутих резултата на крају шк. године 	<p>Ученички парламент</p>	<p>МАЈ – ЈУН</p>

